

BILAG I

KØBENHAVNS AGENDA 21, 2004 - 2007 - STATUS FOR MÅL OG AKTIVITETER

the 1990s, the number of people in the world who are illiterate has increased from 1.1 billion to 1.2 billion (UNESCO, 2003).

There are many reasons for the increase in illiteracy. One of the reasons is that the population of the world is growing rapidly. Another reason is that the quality of education is declining in many countries. A third reason is that the cost of education is increasing, making it difficult for many people to afford it.

There are many ways to reduce illiteracy. One way is to improve the quality of education. Another way is to make education more affordable. A third way is to use technology to reach more people.

There are many challenges to reducing illiteracy. One challenge is that there are many people who are illiterate who do not have access to education. Another challenge is that there are many people who are illiterate who do not have the resources to learn.

There are many ways to overcome these challenges. One way is to provide education to people who do not have access to it. Another way is to provide resources to people who do not have them.

There are many ways to measure illiteracy. One way is to count the number of people who cannot read and write. Another way is to measure the percentage of people who are illiterate.

There are many ways to reduce illiteracy. One way is to improve the quality of education. Another way is to make education more affordable. A third way is to use technology to reach more people.

There are many challenges to reducing illiteracy. One challenge is that there are many people who are illiterate who do not have access to education. Another challenge is that there are many people who are illiterate who do not have the resources to learn.

There are many ways to overcome these challenges. One way is to provide education to people who do not have access to it. Another way is to provide resources to people who do not have them.

There are many ways to measure illiteracy. One way is to count the number of people who cannot read and write. Another way is to measure the percentage of people who are illiterate.

There are many ways to reduce illiteracy. One way is to improve the quality of education. Another way is to make education more affordable. A third way is to use technology to reach more people.

There are many challenges to reducing illiteracy. One challenge is that there are many people who are illiterate who do not have access to education. Another challenge is that there are many people who are illiterate who do not have the resources to learn.

There are many ways to overcome these challenges. One way is to provide education to people who do not have access to it. Another way is to provide resources to people who do not have them.

There are many ways to measure illiteracy. One way is to count the number of people who cannot read and write. Another way is to measure the percentage of people who are illiterate.

There are many ways to reduce illiteracy. One way is to improve the quality of education. Another way is to make education more affordable. A third way is to use technology to reach more people.

There are many challenges to reducing illiteracy. One challenge is that there are many people who are illiterate who do not have access to education. Another challenge is that there are many people who are illiterate who do not have the resources to learn.

There are many ways to overcome these challenges. One way is to provide education to people who do not have access to it. Another way is to provide resources to people who do not have them.

There are many ways to measure illiteracy. One way is to count the number of people who cannot read and write. Another way is to measure the percentage of people who are illiterate.

There are many ways to reduce illiteracy. One way is to improve the quality of education. Another way is to make education more affordable. A third way is to use technology to reach more people.

There are many challenges to reducing illiteracy. One challenge is that there are many people who are illiterate who do not have access to education. Another challenge is that there are many people who are illiterate who do not have the resources to learn.

There are many ways to overcome these challenges. One way is to provide education to people who do not have access to it. Another way is to provide resources to people who do not have them.

There are many ways to measure illiteracy. One way is to count the number of people who cannot read and write. Another way is to measure the percentage of people who are illiterate.

There are many ways to reduce illiteracy. One way is to improve the quality of education. Another way is to make education more affordable. A third way is to use technology to reach more people.

There are many challenges to reducing illiteracy. One challenge is that there are many people who are illiterate who do not have access to education. Another challenge is that there are many people who are illiterate who do not have the resources to learn.

There are many ways to overcome these challenges. One way is to provide education to people who do not have access to it. Another way is to provide resources to people who do not have them.

BILAG I

KØBENHAVNS AGENDA 21, 2004 - 2007 **- STATUS FOR MÅL OG AKTIVITETER**

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	5
Sammenfatning og konklusion	6
Bæredygtig byudvikling	8
Ressourcer	10
Miljø og sundhed	12
Forankring hos borgere og virksomheder	14
Fej for egen dør	16
Bilag: Oversigtsskema over fremdriften i mål og aktiviteter	20

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en status for Københavns Kommunes Agenda 21-plan (Københavns Agenda 21, 2004-2007), der blev vedtaget af Borgerrepræsentationen i januar 2005. Planen er inddelt i overordnede temaer med mål og aktiviteter, som skal bidrage til at udviklingen i København sker på et miljømæssigt bæredygtigt grundlag.

Agenda 21-planen indeholder følgende temaer:

- Bæredygtig byudvikling
- Ressourcer
- Miljø og sundhed
- Forankring hos borgere og virksomheder
- Fej for egen dør

Formålet med denne status er at følge op på, om vi gør det vi siger, vi vil gøre. Der er fulgt op på alle de mål, aktiviteter og opfølgingspunkter, der indgår i planen.

I bilag findes en skematisk oversigt, som viser fremdriften i forhold til samtlige mål og aktiviteter i planen. Den skematiske oversigt giver ligeledes et overblik over, hvilke forvaltninger i kommunen, der har ansvaret for målet/aktiviteten og hvilke der skal bidrage til det. Statusen er udarbejdet i 2005 og refererer til den daværende forvaltningsstruktur. Ved årsskiftet 2006/2007 vil der igen blive udarbejdet en status i forhold til den nye forvaltningsstruktur.

Planens mål og aktiviteter er vurderet ved hjælp af smiley'er og uddybende tekster.

En grøn og glad smiley betyder at:
målet er nået, eller vil kunne nås til tiden
aktiviteten er gennemført, eller vil blive gennemført til tiden.

En gul og mellemfornøjet smiley betyder at:
målet er kun delvist nået, eller det er usikkert om målet vil kunne nås
det er usikkert om aktiviteten vil blive gennemført til tiden, eller er kun delvist gennemført til tiden.

En rød og sur smiley betyder at:
målet er ikke nået, eller vil ikke kunne nås til tiden
aktiviteten er ikke gennemført til tiden, eller vil ikke blive gennemført til tiden.

SAMMENFATNING OG KONKLUSION

Generelle styrker og svagheder ved Agenda 21-planen

Styrkerne ved Agenda 21-planen er, at den giver et samlet overblik over kommunens indsats for at fremme en miljømæssig bæredygtig udvikling i byen. Planen er en rammeplan, som skaber mulighed for at kommunen kan fokusere og give et løft til udvalgte områder. Tematiseringen i planen skaber et godt overblik og en sammenhæng mellem en række forskellige områder. Tematiseringen skaber dog også lidt snitfladeproblemer, hvor nogle mål og aktiviteter hører hjemme flere steder. Systematikken i de enkelte underområder, med status, mål, aktiviteter og opfølgning, giver også et godt overblik og linie.

Svaghederne ved Agenda 21-planen er, at målhierarkiet ikke er tilstrækkeligt homogent, og at mange af målene er så upræcise, at de er svære at følge op på. Der er ligeledes stor forskellighed og ambitionsniveau for planens mål og aktiviteter. Nogle mål skaber "sikre succeser", mens andre afslører store udfordringer, alt efter hvor ambitionsniveauet er lagt. Derudover indeholder planen en række mål og aktiviteter, hvor realiseringen afhænger af et samspil mellem Københavns Kommune og andre aktører som fx staten, andre kommuner, borgerne og erhvervslivet. Planen indeholder mål og aktiviteter, der er relevante for alle forvaltninger, men bærer alligevel præg af, at det særligt er Miljø- og Forsyningsforvaltningen og Bygge- og Teknikforvaltningen, der har en central rolle med implementeringen af planen.

Fremdrift og målopfyldelse

En af de største udfordringer er at fremme bæredygtig transport og byudvikling, samt at sikre en luftkvalitet og et støjniveau, som ikke skader københavnernes sundhed. Der er ikke opnået en økonomisk prioritering af en række aktiviteter, hvoraf mange stammer fra Trafik- og Miljøplanens 20 prioriterede områder, der blev vedtaget uden finansiering. Københavns Kommune er dog nået langt med hensyn til at fremme cykeltrafik og store investeringer i den kollektive trafik i de senere år. Derudover arbejder kommunen aktivt for at få indført reguleringsmidler som fx miljøzone og kørselsafgifter.

En anden stor udfordring er, at nå målene om at skabe klarvandede og biologisk stabile vandområder, samt at skabe øget biologisk mangfoldighed og rekreativ udnyttelse af de rørlagte vandløb. Disse mål forventes ikke at kunne nås til tiden, da de budgetmæssige forudsætninger ikke alle steder er på plads.

Målene for reduktion i energiforbrug og CO₂-udledning, vandforbrug og for vandkvalitet kan ikke nås uden en ekstraordinær indsats. En del af aktiviteterne i planen er gennemført, men de er ikke tilstrækkelige. Aktivitetsniveauet skal derfor øges væsentligt, hvis udviklingen skal flyttes markant.

Oprensning af forurenede jord og fokus på sundhed i byens rum er områder, hvor det går godt fremad. Der er også ved at blive taget hul på indsatsen overfor kemiske stoffer og produkter, der har stor betydning for miljø og sundhed. Der er ligeledes i de senere år sat større fokus på kost- og motionsvaner, særligt hos børn i folkeskolerne.

For at forankre miljøarbejdet i lokalområderne er der nu etableret fem lokale Agenda 21-centre, der dækker 8 bydele. Det er dog stadig en stor udfordring at realisere målet om, at boligområderne skal inddrages i lokale Agenda 21-planer. Der er i dag ikke udarbejdet lokale Agenda 21-planer og der er et stort behov for at få afklaret, hvad der menes med en lokal Agenda 21-plan, og hvordan boligområderne skal inddrages i arbejdet. De nuværende Agenda 21-centre er kun finansieret til og med 2007 og de dækker ikke hele byen.

Der er god fremdrift med at inddrage erhvervslivet i et miljør Samarbejde, men der er stadig en stor udfordring set i forhold til, at Miljønetværket har kontakt med en mindre del af de 30.000

virksomheder i byen. Men det er et godt supplement til kommunens øvrige arbejde som miljømyndighed på virksomhedsområdet.

Der gøres en stor indsats for at give børn og unge en forståelse for miljø og naturforhold i daginstitutioner og på skoler, hvor der både arbejdes med konkrete miljøtiltag og den pædagogiske vinkel på miljø og sundhed. Information generelt til borgere og erhverv om, hvordan man kan handle miljørigtigt, realiseres løbende gennem aktiviteter som fx kemiagenter, affaldsagenter, grønne butikker, affaldssortering og miljøtjenestens aktiviteter. Ligeledes afholdes årligt miljøfestival og miljøtrafikuge.

Overordnet set går det godt med at sætte mål for miljøarbejdet internt i kommunens forvaltninger og institutioner. Det går dog mere trægt med at nå målene. Det er en stor udfordring at nå 75 % omlægning til økologisk mad i kommunens forvaltninger og institutioner inden udgangen af 2008, da der kun er finansiering til og med 2006. Det er ligeledes en udfordring af nå målet om reduktion i energiforbruget i kommunen.

Målet om at alle forvaltninger og institutioner i kommunen skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008, er blevet finansieret ved Borgerrepræsentationens beslutning om at konvertere Energipuljen til miljø- og energiledelse i forvaltningerne. På trods af dette, er der ikke enighed i kommunens syv forvaltninger, om målet vil blive nået inden udgangen af 2008. Der er enkelte forvaltninger der mener, at konverteringen kun delvist har sikret finansieringen.

Kommunen har stort set nået sine mål om montering af partikelfiltre samt målene om grønne budgetter og grønt regnskab.

BÆREDYGTIG BYUDVIKLING

Temaet indeholder mål og aktiviteter for, hvordan vi nærmer os de overordnede visioner om bæredygtighed i lokalplanlægning, byggeri og byfornyelse, transportsystemet samt biologisk mangfoldighed og rekreative områder. Men kommunen er oppe imod store udfordringer og mange af målene har et meget langsigtet perspektiv. De største udfordringer er at finde finansiering til aktiviteter om bæredygtig transport samt en biologisk og rekreativ forbedring af vandområderne i kommunen. En anden væsentlig udfordring er at finde løsninger i samarbejde med andre fx private aktører og staten.

Det går godt med målet om at efterleve miljømæssigt bæredygtige retningslinier inden for kommunens eget byggeri, ligesom der er sat fokus på dialogen med private bygherrer.

Her går det godt

Kommunens mål om at efterleve miljømæssigt bæredygtige retningslinier for byggeri er nået. Der er udarbejdet retningslinier, og brugen af dem er evalueret. Evalueringen viser, at minimumskravene følges, og at de mere videregående anbefalinger er blevet brugt i 6 ud af 14 større kommunale byggerier i perioden 2000-2003. Der er nye retningslinier på vej, hvor minimumskravene er betydeligt skærpede i forhold til nuværende retningslinier. Det vurderes dog, at der fortsat vil være behov for at have fokus på anvendelsen af retningslinierne.

I dialogen med bygherrer er det praksis at tilskynde til, at byggeri sker på et bæredygtigt grundlag og med arkitektonisk kvalitet. Den generelle formidling af ideer og visioner gennemføres struktureret. Også arbejdet med at udvikle lokalplaner og byudviklingsområder samt styrkelse af sagsbehandlernes faglige kompetencer er godt i gang. Arbejdet med at få mere vidtgående miljøkrav optaget i lokalplaner via en ændring af planloven vil blive påbegyndt i 2006. Der er dog usikkerhed om, hvor langt man kan komme med planloven som instrument.

Der er indgået aftale om Metroens 4. etape i form af en cityring, der fremover vil betyde miljøvenlig transport langt de fleste borgere i de tætte bydele. Efter åbningen af cityringen i 2018, vil op imod halvdelen af busdriften kunne nedlægges, hvilket kan få en positiv effekt på støj og luftforurening på en række gadestrækninger.

Det går efter planen med etablering af nye cykelstier og andre forbedringer for cyklisterne samt med fredeliggørelsen af boligområder og butiksgader. Der er udarbejdet en parkeringsstrategi, der vil afhjælpe en række uhensigtsmæssigheder for brugerne, men strategien vil ikke reelt ændre på biltrafikniveauet eller mindske miljøbelastningen generelt.

Kommunen vil i 2006 iværksætte et tværfagligt udredningsarbejde og udvikle en strategi for biologisk mangfoldighed. Kommunen arbejder for at styrke og forny det grønne i byen. Der er udviklet et bynaturindeks, der kan anvendes til at vurdere både det biologiske og rekreative naturindhold. Stillingtagen til indpasning af grønne områder sker som led i lokalplaner og planer for byområder. Registrering af gadetræer, grønne områder og friarealer gennemføres løbende. Inden gennemførelse af lokalplaner sker der en registrering af bevaringsværdige træer.

For at forbedre vandmiljøet, vil overløb fra kloaksystemet til vandområderne som planlagt blive yderligere reduceret i Inderhavnen samt i Svanemøllebugten og lystbådehavnen. For at øge mængden af vand i de ferske vandområder er der udarbejdet et katalog med løsninger til opsamling og lokalrensning af nedbør tilpasset københavnske forhold. Der vil blive udpeget mindst ét forsøgsområde, hvor opsamlet nedbør med fordel kan ledes til recipienterne. Der udarbejdes et skitseforlag til åbning af en eller flere rørlagte vandløbsstrækninger med henblik på at skabe øget biologisk mangfoldighed og rekreativ udnyttelse af de rørlagte vandløb.

Her går det både godt og mindre godt

Selvom bæredygtighed indgår som mål i en række af kommunens planer fx i kommuneplanen, kan man endnu ikke betragte kommunen som en drivkraft i omstillingen til bæredygtighed. Men der er et solidt fundament at arbejde videre på.

Kommunen har gang i arbejdet med at vejlede, understøtte og anspore borgere, husejere og andre brugere om videreudvikling af byøkologiske initiativer. Der er ikke udarbejdet rammer for arbejdet, og informationsmaterialet er kun delvist udarbejdet. Der har været meget lidt aktivitet med information om miljørigtig ejendomsdrift, men kommunen har via Den Byøkologisk Fond støttet en række udviklingsprojekter.

Det er usikkert om det kan lade sig gøre at udvikle og pleje parker, grønne friarealer, idrætsanlæg mv. efter økologiske principper og med biologisk mangfoldighed for øje. I 2006 vil der blive udarbejdet en vejledning til gartnerne i bevaring, pleje og udvikling af beplantninger, træer og grønne områder.

Det skal være badevandskvalitet langs hele kommunens kystlinie og i havnen. Kommunen investerer derfor store summer i at reducere overløb fra kloaksystemet. Hvis det skal kunne nås til tiden, forudsætter det, at oplandskommunerne gennemfører de nødvendige reduktioner i overløb mv., hvilket i dag er usikkert.

Københavns Kommune har igangsat arbejdet med vandområdeplanen for Harrestrup Å og indledt et samarbejde med alle kommuner i oplandet om forbedringer. Om aktiviteten kan gennemføres til tiden afhænger af samarbejdet med kommunerne. Det er usikkert om forbedring af sedimentkvaliteten i havnen kan nås inden udgangen af 2015. Planarbejdet er påbegyndt, og der udføres forundersøgelser.

Her går det ikke godt

Det var hensigten i 2005 at præsentere et arkitekturpolitisk temahæfte om den bæredygtige by. Denne aktivitet er blevet nedprioriteret og vurderes først gennemført i 2006-2007.

Kommunen har ansøgt justitsministeriet om miljøzoner, og der er afsat penge til projektet. Justitsministeriet har dog givet kommunen afslag, men vi er fortsat i dialog med justitsministeriet om at få etableret en miljøzone. Der er ikke fundet finansiering til oprettelse af et transportsekretariat, der skulle arbejde for en mere miljørigtig trafikadfærd, og til at gennemføre den forventede indsats for at begrænse trafikstøjen. Der er dog gennemført enkelte projekter med udlægning af støjdæmpende asfalt.

Der skal opnås klarvandede og biologisk stabile økosystemer til sikring af et rigt og varieret dyre- og planteliv i de ferske og marine vandområder, og de skal leve op til målsætningerne inden 2015. Dette mål vil ikke kunne nås til tiden, da de budgetmæssige forudsætninger for de nødvendige restaureringstiltag i vandløb og søer ikke er på plads. Det samme gælder målet om at skabe øget biologisk mangfoldighed og rekreativ udnyttelse af de rørlagte vandløb.

RESSOURCER

Temaet indeholder mål og aktiviteter for "københavnerens økologiske råderum" og om sammenhængen mellem forbrug af produkter og affaldsdannelse. Derudover er der mål og aktiviteter for energiforbrug og CO₂-udledning samt vandforbrug og vandkvalitet.

Den helt store udfordring er, at nå målene for reduktion af energiforbrug og CO₂-udledning, vandforbrug og for vandkvalitet. En del af aktiviteterne for at reducere ressourceforbruget er gennemført, men de er ikke tilstrækkelige. Aktivitetsniveauet skal generelt øges væsentligt indenfor CO₂-reduktion og reduktion af vandforbruget, hvis udviklingen skal flyttes markant i den rigtige retning.

Her går det godt

Borgerrepræsentationen vedtog i 2005 en ny affaldsplan (Affaldsplan 2008) med konkrete mål for blandt andet genanvendelse og affaldsmængder til deponering og til forbrænding. Der er oprettet kvartermiljøstationer, der indgår som en integreret del af lokalområderne (affaldshåndtering og socialt samvær). Der er ligeledes etableret byttecentraler på genbrugsstationer.

Der er sket en styrkelse af energirådgivningen til husholdninger, idet 75 lejligheder er blevet kortlagt med hensyn til el-, varme- og vandforbrug. I forbindelse hermed er der udarbejdet et "gør-det-selv kit" (energitjek i hjemmet) til brug for borgerne i København. Energispareudvalget mødes en til to gange om året og koordinerer ideer og indsatsområder vedrørende energibesparelser. Københavns Kommune har solgt el-aktiviteterne til Dong, hvilket betyder at Københavns Energi fremover kun vil stå for energirådgivning om varme og gas. Dong har pligt til at udføre rådgivning med hensyn til elbesparelser.

Mange af aktivitetsmålene for at spare på vandforbruget i København er gennemført, men de er ikke tilstrækkelige til at realisere målsætningerne. Der er gennemført aktiviteter som fx rådgivning om vandbesparelser, støtte til forsøgsprojekter samt støtte til installation af individuelle vandmålere.

Her går det både godt og mindre godt

Der er sket en mindre stigning i mængderne af husholdningsaffald. Til gengæld er genanvendelsesprocenterne steget. Der arbejdes gennem miljøledelse på kommunernes institutioner, oplysningskampagner, kommunens indkøbspolitik og affaldsvilkår på kapitel 5 virksomheder for at undgå produkter der er problematiske i affaldsfasen. Men der er ikke udarbejdet en samlet strategi for området. Der er derimod udarbejdet en strategi for affaldsforebyggelse, som indgår i Affaldsplan 2008.

Aktiviteterne med at mindske CO₂-udledningen via vindmøller, forbedringer i transportsystemet mv. er kun delvist gennemført. Københavns Kommune har solgt Københavns Energi og siden salg af Middelgrunden og andre vindmøller til Energi E2 har der ikke været aktiviteter på området. Energiproduktion og distribution bliver gradvist forbedret bl.a. ved ny damp tunnel/ombygning af blok på Amagerværket. Metro og Ringbanen er anlagt. Forholdene for cyklister og busser bliver løbende forbedret.

For at sikre forsyningen af rent drikkevand skal der gennemføres undersøgelsesboringer, der forudsætter, at der er gennemført kortlægning af forureningskilder i de pågældende områder. Denne kortlægning skulle være gennemført i 2005 og er pt. kun delvist gennemført.

Det er usikkert om målet vedrørende vandbesparelser i erhvervslivet frem til 2010 vil kunne nås til tiden. Det er ligeledes usikkert om det på lang sigt vil være muligt at indvinde drikkevand i København.

Her går det ikke godt

Kommunens mål om at Agenda 21 skal indeholde mål for ressourceforbrug og miljøbelastning, som bygger på princippet om det økologiske råderum, er ikke nået. Det har vist sig, at begrebet ikke er operationaliserbart. Der er derfor igangsat et projekt i Dogme-regi, med det formål at udvikle fælles visioner og indikatorer. Det er tanken at resultaterne af dette arbejde skal erstatte begrebet økologisk råderum. Visioner og indikatorer vil først være færdigudviklede i forbindelse med projektets afslutning i 2007. Det er derfor også usikkert om visioner og indikatorer kan blive anvendt i den næste Agenda 21 plan.

CO₂-udledningen fra energiforbrug, transport og affaldshåndtering i Københavns Kommune skal reduceres med 35 % i perioden 1990 – 2010. CO₂-udledningen er steget de seneste år og det vil, med den nuværende indsats ikke være muligt at nå målet til tiden.

Der er ikke opnået finansiering til oprettelse af kampagnesekretariat, der er en del af Trafik- og Miljøplanens 20 prioriterede områder. CO₂-udledningen, fordelt på kilder, er ikke offentliggjort i Københavnerens Grønne Regnskab for 2004, da det ikke er beregnet. Midtvejsstatus for CO₂-planen forventes tidligst udarbejdet i 2006.

Målet om reduktion i vandforbruget i husholdning til 120 liter pr. indbygger pr. døgn i 2005 er ikke nået. Det forventes heller ikke, at målet om at nå ned på 110 liter i 2010 vil kunne nås med den nuværende indsats. Målet for vandforbruget i erhvervslivet i 2005 er heller ikke nået.

MILJØ OG SUNDHED

Temaet indeholder mål og aktiviteter for at reducere de negative sundhedspåvirkninger af luftforurening, støj, forurenede jord og grundvand samt miljø- og sundhedsskadelige stoffer og produkter. Temaet indeholder også mål og aktiviteter for at fremme de miljøfaktorer, som forbedrer sundheden såsom bedre og sundere forhold i byens rum samt bedre kost- og motionsvaner, især hos børn.

Kommunen er oppe imod nogle store udfordringer og mange af målene har et meget langsigtet perspektiv. De største udfordringer er nå målene inden for støj og luftforurening, herunder at opnå en økonomisk prioritering af aktiviteterne, hvoraf mange er en del af Trafik- og Miljøplanens 20 prioriterede områder. Jord- og grundvand, sundhed i byens rum samt kemiske stoffer og produkter er områder, hvor det både går godt og mindre godt. Succeshistorien kan findes inden for kost- og motionsvaner, hvor de fleste mål er nået, og aktiviteterne stort set gennemført.

Her går det godt

Kommunen indhenter løbende viden om luftforurening fra trafik og fra virksomheder. Der er udarbejdet en redegørelse om, hvad der skal til, for at grænseværdierne for NO₂ og partikler kan overholdes. Der er ligeledes udviklet en database, der kan afdække og systematisere data om luftforurening fra trafik og virksomheder.

For at reducere støjgener fra restaurationer er der indarbejdet nogle reviderede miljøvilkår i restaurationernes bevillinger og tilladelser. Der gennemføres ligeledes kampagnetilsyn på restaurationer om natten. Der er gennemført en kortlægning af lukketider hos restaurationer i Indre By og i brokvartererne.

Med hensyn til jord og grundvand er en række aktivitetsmål gennemført. Fx sikres det via anvisningspolitikken at det jord, som kan renses, også bliver rensat. Der er foretaget mange afværgeforanstaltninger, så stort set alle børn i kommunen passes i institutioner, hvor der ikke er arealer med forurening over grænseværdierne. Ligeledes indgår hensynet til grundvandet med høj prioritet i sagsbehandlingen. Der sker en løbende information om jordforurening, og der gennemføres informationskampagner rettet mod borgere, institutioner og bygherrer. Virksomhederne motiveres gennem tilsynsarbejdet og Københavns Miljønetværk til udfasning og substitution af problematiske stoffer.

Kommunen tager højde for folkesundheden, når byens offentlige rum og byens trafik planlægges. Dette sker fx ved cykelstier og -ruter, trafiksikkerhedsarbejdet og i forbindelse med indretningen af pladser og parker.

Skolerne i byen arbejder aktivt med at fremme sunde kost- og motionsvaner hos børnene. På 48 ud af 73 skoler tilbydes eleverne nu et økologisk, sundt og billigt måltid. Denne mulighed forventes at eksistere på alle folkeskoler inden udgangen af 2007. Eleverne er aktivt inddraget og projektet fungerer derfor også som pædagogisk platform for almen sundhedsfremme. Både i skoler og på fritidshjem arbejdes der med at styrke børnenes fysiske aktivitet og bevægelse. Det sker blandt andet gennem måltids- og motionspolitikker, gennem indretning af legepladser, og gennem et projekt om idræt og socialt arbejde efter skoletid. Der arbejdes også med sikre skoleveje, og der har i 2005 været afholdt en kampagne omkring gåbusser.

Her går det både godt og mindre godt

Det er usikkert om målet om at nedbringe støjgenerne fra virksomheder vil kunne nås. Aktiviteterne er kun delvist gennemført.

Kommunens mål om, at fjerne eller minimere den fare, som forenet jord udgør for borgernes sundhed og for grundvandet, er kun delvist nået. Der arbejdes med at fastholde grundvandsressourcen til drikkevandsformål i områder med særlige drikkevandsinteresser, men vandkvaliteten er fortsat for dårlig. Arbejdet med at nedbringe pesticidforbruget på private arealer er udsat til 2006. Der arbejdes på at forebygge og mindske udledningen af miljø- og sundhedsskadelige stoffer fra virksomheder til jord og grundvand. Der er delvist gennemført en tilsynskampagne om farligt affald og oplag af kemiske stoffer. Halvdelen af de planlagte tilsyn er gennemført. Kampagnen viser, at er noget at komme efter.

Det er usikkert om målene for kemiske stoffer og produkter kan nås, og om aktiviteterne vil blive gennemført til tiden. Stofferne fravælges i kommunens centrale indkøbsaftaler, der bliver miljøvurderet. Det gælder dog kun for 25 % af kommunens samlede indkøbspotentiale. Virksomheder inspireres og motiveres, gennem tilsynsarbejdet og gennem Københavns Miljønetværk til at foretage miljørigtige indkøb.

Attraktive grønne stiforbindelser, bedre blå og grønne områder, mindre støj i det offentlige rum samt trygge og udfordrende udearealer for børn og unge, handler om sundhed i byens rum. Det er usikkert om målene for at fremme disse elementer kan nås.

Her går det ikke godt

Kommunens mål om, at luftkvaliteten i byen skal være så god, at miljøet og befolkningens sundhed ikke skades, er ikke nået, selvom luftkvaliteten i de senere år er blevet bedre. Forureningen med små partikler og NO₂ udgør fortsat et sundhedsproblem, og EU's grænseværdier kan ikke overholdes til tiden. I Danmark er det staten, der har ansvaret for overholdelse af EU's grænseværdier for luftkvalitet, og kommunen er derfor i dialog med staten om dette.

Det går ikke godt med at nå kommunens mål om at reducere støjbelastningen. I dag er der 46.000 boliger belastet med trafikstøj over 65 dB. Målet er, at det skal reduceres til 25.000 boliger i 2010, hvilket ikke vurderes at være realistisk. Det bliver endnu sværere at nå det langsigtede mål om at støjen fra trafik i områder med boliger, institutioner og rekreative områder, ikke må overstige 55 dB og dermed skade borgernes sundhed.

Fleere af de aktiviteter, der skal bidrage til at reducere støjbelastning og luftforurening, er heller ikke gennemført. Det drejer sig fx om indførelse af miljøzoneordning, hvor kommunen har fået afslag fra Justitsministeriet på ansøgningen. Det handler også om aktiviteter, der er en del af Trafik- og Miljøplanens 20 prioriterede områder, som fx pulje til renere teknologi, oprettelse af kampagnesekretariat og støjreducerende asfalt. Der er endnu ikke opnået finansiering til disse aktiviteter. Dog er der afsat 35 mio. kr. på budgettet for 2006 til cykelfremkommelighed, vejvedligeholdelse mv., heraf et par mio. kr. til støjdæmpning.

Reduktion af pesticidforbruget er stadig en udfordring. Internt i kommunen anvendes stadig en lille mængde herbicider til at bekæmpe bjørneklo, på trods af et mål om, at der ikke må bruges herbicider. Der er heller ikke gennemført de planlagte aktiviteter med at kortlægge og afvikle brugen af pesticider på private arealer. Det var planlagt, at der inden udgangen af 2005 skulle være udarbejdet en samlet jordplan. Dette er ikke sket og arbejdet med planen er udsat til 2006.

FORANKRING HOS BORGERE OG VIRKSOMHEDER

Temaet indeholder mål og aktiviteter for kommunens arbejde med forankring af miljøarbejdet i lokalområderne med fx Agenda 21-centre og i erhvervslivet med Københavns Miljønetværk. Desuden beskrives kommunens miljøundervisning af børn og unge samt informationsaktiviteter inden for miljøområdet.

Forankring af miljøarbejdet internt i kommunen er en stor opgave. En endnu større opgave er det at skulle forankre miljøarbejdet hos borgere og virksomheder. Den største udfordring i forhold til forankring af miljøarbejdet i lokalområderne er, at realisere målet om, at boligområderne skal inddrages i lokale Agenda 21-planer. Der er god fremdrift med at inddrage erhvervslivet i et formaliseret miljøsamarbejde, men der er stadig en stor udfordring set i forhold til, at vi p.t. i Miljønetværket har berøring med en lille del af de 30.000 virksomheder i byen. Kommunen gør løbende en indsats for at informere om miljø og give handlingsanvisninger til borgere, men med indsatsen nås kun en marginal del af byens borgere. På børne og ungeområdet gøres en stor indsats for at give børn og unge en forståelse for miljø og naturforhold.

Her går det godt

Det går godt med kommunens mål om at støtte lokale miljøprojekter. Gennem Den Byøkologisk Fond uddeles hvert år 1,5 mio. kr. Derudover uddeles der til og med 2007 årligt omkring 1 mio. kr. til miljøprojekter gennem Agenda 21-puljen. Puljen anvendes til at støtte projekter, der er med til at forankre miljøarbejdet i de bydele, der ikke har Agenda 21-centre.

Erhvervslivet inddrages i udvikling af et bedre miljø gennem Københavns Miljønetværk. I dag er der 153 medlemmer af netværket. Målet er at nå op på 350 medlemmer inden udgangen af 2008, hvilket vurderes at være realistisk. Der er etableret et undernetværk for grønne butikker, og der arbejdes på at etablere et netværk for grønne kontorer og for frisører.

Omkring 500 forskellige virksomheder har deltaget i netværkets aktiviteter i de sidste par år. Det er målet at 900 forskellige virksomheder har deltaget i aktiviteter inden udgangen af 2008, hvilket vurderes at kunne nås. Der er i 2005 udarbejdet en strategi for Miljøkontrollen arbejde på hele virksomhedsområdet.

Kommunen motiverer til og giver børn og unge en forståelse for miljø og naturforhold. Dette sker primært gennem Miljøtjenestens aktivitetstilbud som fx naturskolerne, Energi- og vandværkstedet, grøn skole og arbejdet med miljøledelse. Der er i 2005 nedsat en projektgruppe, som skal kortlægge kommunens nuværende indsats samt udarbejde forslag til, hvordan miljøkompetencen hos andre målgrupper kan øges. Projektgruppen afrapporterer sit arbejde primo 2006.

Information generelt til borgere om, hvordan man kan handle miljørigtigt, realiseres løbende gennem aktiviteter som fx kemiagenter, affaldsagenter, grønne butikker, affaldssortering og miljøtjenestens aktiviteter. Ligeledes afholdes årligt miljøfestival og miljøtrafikuge.

Der gennemføres løbende brugertest og brugerundersøgelser om Miljøkontrollens hjemmeside, ligesom der er gennemført en undersøgelse af borgernes viden, holdning og adfærd i forhold til miljø i 2002. En ny undersøgelse vil blive gennemført i 2006.

Her går det både godt og mindre godt

I 2005 blev der gennemført en evaluering af Agenda 21-centrene og Agenda 21-puljen. Der er lagt op til, at evalueringen skal følges op med et konkret forslag til, hvordan miljøarbejdet fremover skal forankres i alle bydele, som ikke er udarbejdet endnu.

I 2005 er der startet to nye Agenda 21-centre og en satellit, som indtil videre skal fungere frem til udgangen af 2007. Derudover er det i forbindelse med budgettet for 2006 besluttet, at de første tre Agenda 21-centre skal fortsætte til og med 2007.

Kommunens mål om at øge miljøkompetencen hos borgere og internt i kommunen realiseres mere eller mindre systematisk. Der lægges stor vægt på arbejdet med miljøundervisning, hvor der systematisk sættes mål for arbejdet, ligesom der følges op med evalueringer af aktiviteterne. Der lægges også stor vægt på miljøinformation, men indtil videre arbejdes der ikke systematisk med området. Internt i kommunen sker øgning af miljøkompetencer primært i forbindelse med miljøledelse i kommunens institutioner.

Kommunen er godt i gang med at gøre relevante miljødata tilgængelige på Internettet inden udgangen af 2005. Målet er delvist nået. Støjdata, affaldsdata, miljøgodkendelser og historik på badevandsdata forventes at være på nettet i 2006.

Her går det ikke godt

Den største udfordring med forankring af miljøarbejdet i lokalområderne er, at boligområderne skal inddrages i lokale Agenda 21-planer. Der er i dag ikke udarbejdet lokale Agenda 21-planer og det er ikke afklaret, hvad der menes med en lokal Agenda 21-plan og hvordan boligområderne skal inddrages. I de bydele, hvor der er Agenda 21-centre, udarbejder centrene arbejdsprogrammer og årsplaner, som i nogle bydele kaldes lokale Agenda 21-planer. Borgere – især de i forvejen aktive - inddrages mere eller mindre systematisk i arbejdet.

Den planlagte konference i 2005 om resultaterne af det lokale miljøarbejde vil ikke blive afholdt til tiden. Konferencen forventes afholdt i 2006.

For at kunne følge op på effekten af den lokale miljøarbejde var det planen, at der skulle udarbejdes indikatorer, der skulle måles på hvert andet år. Der er ikke udarbejdet indikatorer, der kan måle effekten, men der arbejdes på at udvikle nogle indsatsindikatorer i forbindelse med Dogme Life-projektet, som afsluttes i 2007.

FEJ FOR EGEN DØR

Temaet indeholder mål og aktiviteter for kommunens eget miljøarbejde indenfor miljøledelse, miljøvurdering af indstillinger, grønt budget og grønt regnskab, miljøbevidste indkøb og økologiske fødevarer, transport og byggeri samt energi- og vandforbrug og affald.

Det går stort set godt med at sætte mål for miljøarbejdet og følge op på dem i Københavns Kommunes Grønne Regnskab. Det går dog mere trægt med at nå målene. De største udfordringer er at nå 75 % omlægning til økologiske fødevarer i alle forvaltninger og institutioner inden udgangen af 2008, og reduktion i energiforbruget. Derudover er der ikke enighed blandt kommunens syv forvaltninger om, hvorvidt det vil lykkes at miljøcertificere alle forvaltninger og institutioner inden udgangen af 2008.

Her går det godt

Agenda 21-planen indeholder to styringsværktøjer til at understøtte kommunens eget miljøarbejde: grønne budgetter og grønt regnskab. Hvert år udarbejdes Københavns Kommunes grønne regnskab, som dokumenterer og synliggør status i forhold til kommunens miljøarbejde i de enkelte forvaltninger. Der er indført grønne budgetmål for 2006, og der vil blive indført grønne budgetmål fremover.

Montering af partikelfiltre på kommunens egne lastbiler, busser samt store arbejdsmaskiner vil være nået inden udgangen af 2005. Ved udgangen af 2004 var der partikelfiltre på 90 % af de kommunale køretøjer, som er vurderet egnet til partikelfiltre.

Kommunens efterlevelse af miljømæssigt bæredygtige retningslinier indenfor byggeri er nået. Der er udarbejdet et sæt retningslinier, og brugen af dem er evalueret. Evalueringen viser, at minimumskravene følges, og at de mere videregående anbefalinger er blevet brugt i 6 ud af 14 større kommunale byggerier i perioden 2000-2003. Der er nye retningslinier på vej, hvor minimumskravene er betydeligt skærpede i forhold til nuværende retningslinier. Det vurderes dog, at der fortsat vil være behov for at have fokus på anvendelsen af retningslinierne. Brug af miljørigtig projektering til alt kommunalt og støttet byggeri forventes at blive nået til tiden.

Her går det både godt og mindre godt

Borgerrepræsentationen har med Agenda 21-planen besluttet, at alle forvaltninger og institutioner i kommunen skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008. Efterfølgende har Borgerrepræsentationen i april 2005 finansieret beslutningen ved at konvertere Energipuljen fra 1. januar 2005 således, at midlerne anvendes til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne. I beslutningen forudsættes det, at udgifterne til miljøcertificering af kommunens forvaltninger kan dækkes af de omprioriterede midler fra energipuljen. Eventuelle udgifter i forbindelse med indførelse af miljøledelse, der ikke dækkes af midlerne fra energipuljen, skal holdes indenfor de økonomiske rammer Borgerrepræsentationen har fastsat for forvaltningerne. På trods af dette er der ikke enighed i kommunens syv forvaltninger, om målet vil blive nået inden udgangen af 2008. Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen og Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen har lavet en plan for indførelse af miljøledelse, men tror ikke at målet vil blive nået. Miljø- og Forsyningsforvaltningen, Bygge – og Teknikforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen tror, at målet kan nås til tiden. Sundhedsforvaltningen og Økonomiforvaltningen arbejder på en plan for indførelse af miljøledelse. Det er usikkert, om målene om institutionernes transport og energi- og vandforbrug vil blive integreret i institutionernes miljøledelsessystemer. Det vil være forskelligt om transport og ressourceforbrug er væsentlige indsatsområder i alle institutioner.

Miljøhensyn er en integreret del af de centrale indkøbsaftaler, hvor der efterspørges miljømærkede produkter, og hvor miljø- og arbejdsmiljøspørgsmål vægtes med mindst 20 %. Ligeledes fravælges produkter, der indeholder PVC, klorerede opløsningsmidler samt stoffer, der står på Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer. Det er usikkert om målet om at øge andelen af miljøcertificerede leverandører til 80 % i 2007, vil kunne nås. 40 % af kommunens leverandører i dag er miljøcertificerede. Konklusionen er, at målene delvis er nået for de centrale indkøbsaftaler, der dækker 25 % af kommunens samlede indkøbsvolumen, hvorimod det er svært at vurdere i hvilken udstrækning målene efterleves i de øvrige indkøb i kommunen. Dette gælder også for målet om, at kommunen senest i 2008 skal inddrage energi- og miljøhensyn i alle nye udbud og aftaler, der omfatter transportområdet.

Kommunens krav om partikelfiltre på lastbiler, busser samt store arbejdsmaskiner i nye udbud og aftaler er kun delvist nået. Miljø- og Forsyningsforvaltningen og Bygge- og Teknikforvaltningen stiller krav om filtre. Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen og Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen har orienteret de institutioner om at kravet er der, men har ikke fulgt op på om det sker. Kultur- og Fritidsforvaltningen er ikke foretaget initiativer. Økonomiforvaltningen har ingen udbud.

Inden udgangen af 2007 vil eleverne på alle folkeskoler have mulighed for at benytte et sundt og fortrinsvis økologisk måltid. Den gennemsnitlige økologiprocent i skole-kantiner er i dag 50 %.

Det er usikkert om reduktionen i vandforbruget kan nås, da der er tvivl om datakvaliteten. Det er ligeledes forskelligt fra forvaltning til forvaltning om man forventer at nå målet. Vandforbruget har været faldende i Bygge- og Teknikforvaltningen, Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen, Sundhedsforvaltningen og i Kultur- og Fritidsforvaltningen. Miljø- og Forsyningsforvaltningen og Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen har registreret en svag stigning i vandforbruget.

Det er usikkert om alle medarbejdere i kommunen inden udgangen af 2006 har adgang til tjenestecykel. Generelt har mange i centralforvaltningerne adgang til cykler. Derudover stiller enkelte institutioner cykler til rådighed.

Her går det ikke godt

Ingen forvaltninger har miljøvurderet alle indstillinger, som giver en væsentlig påvirkning af miljøet. Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen er den forvaltning der er længst. Der er iværksat tiltag i alle forvaltninger for at rette op på miljøvurderingerne.

Det forventes ikke at 75 % af den mad, der serveres i kommunens køkkener og kantiner vil være økologisk inden udgangen af 2008. Omlægningen er startet, men 700 køkkener og kantiner mangler stadig at indføre økologi. Da målet blev vedtaget, blev det forudsat, at der blev afsat 4. mio. kr. årligt i 2006-2008. Der er foreløbig kun fundet midler i 2006.

Der er ikke fuld kildesortering af affaldet i kommunens forvaltninger og institutioner. I Miljø- og Forsyningsforvaltningen er der fuld kildesortering. I Bygge- og Teknikforvaltningen er der fuld kildesortering i de miljøcertificerede enheder (der er ikke gennemført kortlægning af de andre enheder). I Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen og i Kultur- og Fritidsforvaltningen er det ikke alle institutioner der har fuld kildesortering, men det forventes at komme som led i miljøcertificeringen. Sundhedsforvaltningen har indført delvis kildesortering. Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen og Økonomiforvaltningen har ikke svaret.

Det ser ikke ud til at det kan lade sig gøre at reducere kommunens energiforbrug med 5 % i 2007 i forhold til 2002 niveau. For kommunen som helhed er både el og varmemeforbrug stigende. I Bygge- og Teknikforvaltningen og Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen er både el- og varmemeforbruget faldet. I Miljø- og Forsyningsforvaltningen og Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen er elforbruget faldet, mens varmemeforbruget er steget. I Kultur- og Fritidsforvaltningen, er varmemeforbruget faldet og elforbruget er steget. I Sundhedsforvaltningen og Økonomiforvaltningen er både el- og varmemeforbruget steget. Det skal bemærkes, at der af forskellige årsager er tvivl om kvaliteten af tilgængelige data.

Status for fej for egen dør fordelt på forvaltningerne

Målsætning/mål	KK som helhed	ØKF	FAF	UUF	SUF	KFF	BTF	MFF
Miljøledelse								
Alle forvaltninger i Københavns Kommune skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008	☹	☺	☹	☹	☹	☺	☺	☺
Miljøvurdering af indstillinger								
Fra 2005 skal kommunens forvaltninger miljøvurdere alle indstillinger, som giver en væsentlig påvirkning af miljøet	☹	☹	☹	☺☺	☹	☹	☹	☹
Grønt budget og grønt regnskab								
Der skal indføres Grønt Budget for alle forvaltninger i Københavns Kommune fra 2006	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
Københavns Kommunes Grønne Regnskab skal synliggøre indsatsen for at mindske miljøbelastning og ressourceforbrug i forvaltninger og institutioner over for kommunens ansatte samt over for borgere og virksomheder.	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
Københavns Kommunes Grønne Regnskab for 2005 skal indeholde de indikatorer der kræves i Dogme 2000 samarbejdet.	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
Miljøbevidste indkøb og økologiske fødevarer								
Der skal være udformet en miljømæssig bæredygtig indkøbspolitik.	☺	-	-	-	-	-	-	-
Kommunen vil øge andelen af leverandører, der er EMAS-registreret eller lever op til kriterier for certificering efter ISO 14001 til 80% i 2007.	☹	-	-	-	-	-	-	-
Kommunen vil vægte miljø- og arbejdsmiljøspørgsmål mindst 20% som udgangspunkt i forbindelse med vurdering af tilbudene.	☺	-	-	-	-	-	-	-
Kommunen vil fra 2007 ikke købe produkter, der indeholder PVC, klorerede opløsningsmidler samt stoffer, der står på Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer.	☹	-	-	-	-	-	-	-
Kommunen vil ved indkøb af elforbrugende produkter stille samme krav til produkternes energiforbrug som Elsparefondens A-klub.	☹	-	-	-	-	-	-	-
Kommunen vil efterspørge miljømærkede produkter.	☹	-	-	-	-	-	-	-
75 % af den mad, som serveres i kommunens køkkener og kantiner, skal være økologisk inden udgangen af 2008	☹	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹

Målsætning/mål	KK som helhed	ØKF	FAF	UUF	SUF	KFF	BTF	MFF
Transport og byggeri								
Inden 1. april 2004 monteres filtre på lastbiler, busser samt store arbejdsmaskiner og materiel, hvor der kan monteres effektive filtre.	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊
Forvaltningerne skal i nye udbud og aftaler mv. kræve, at der fra den 1. juli 2004 er partikelfiltre på lastbiler, busser samt store arbejdsmaskiner og materiel, hvor der kan monteres effektive filtre.	😞	-	😞	-	-	😞	😊	😊
Kommunen skal efterleve miljømæssigt bæredygtige retningslinier inden for bygge- og anlægsområdet.	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊
Inden udgangen af 2005 anvendes miljørigtig projektering til alt kommunalt og støttet byggeri samt anlægsarbejde.	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊
Inden udgangen af 2006 skal alle medarbejdere i kommunen have adgang til tjenestecykel i arbejdstiden.	😞	-	-	-	-	😞	-	😊
Kommunen vil integrere transport i de miljøledelsessystemer kommunens forvaltninger skal indføre.	😞	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Kommunen skal senest i 2008 i alle nye udbud og aftaler, der omfatter transportområdet, inddrage miljø- og energihensyn, som anbefalet i Miljøstyrelsens miljøvejledninger for indkøb.	😞	-	-	-	-	-	-	-
Energi, vand og affald								
Alle kommunens forvaltninger, institutioner og virksomheder har indført fuld kildesortering efter gældende regler senest i 2004.	😞	😞	😞	😞	😞	😞	😞	😊
Inden 2007 skal kommunens energiforbrug reduceres med 5 % i forhold til 2002-niveauet. (elforbrug/varmeforbrug)	😞/😞	😊/😞	😊/😊	😊/😊	😞/😊	😞/😊	😊/😊	😊/😞
Vandforbruget i forvaltninger og institutioner skal reduceres fra 11 liter pr. indbygger pr. døgn i 2001 til 9 liter i 2005 og 8 liter i 2010.	😞	😞	😞	😊	😊	😞	😊	😞

1) Hvis væsentlige miljøforhold

BILAG: OVERSIGTSSKEMA OVER FREMDRIFTEN I MÅL OG AKTIVITETER

BÆREDYGTIG BYUDVIKLING

Bæredygtighed i lokalplanlægning			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Den offentlige sektor skal være en drivkraft i omstillingen til bæredygtighed. Derfor bør alt kommunens planarbejde have bæredygtighed som overordnet mål.		Alle forvaltninger	☹ Målet er kun delvis nået. I en stor del af kommunens planarbejde indgår bæredygtighed som et mål i et vist omfang. I Kommuneplan 2005 er det fastlagt, at København skal udvikles som en bæredygtig by, miljømæssigt, økonomisk og socialt. Note A
Det er et af kommuneplanens overordnede mål at udvikle et bæredygtigt by- og transportmønster, hvor byudvikling og trafikinfrastruktur samstemmes, så trafikbehovet opfyldes ved den størst mulige andel kollektiv trafikbetjening og mindst mulig andel individuel biltrafik.		ØKF, BTF	☹ Målet er kun delvis nået. Der arbejdes målrettet i en række af kommunens udviklingsprojekter, cykeltrafikken stiger og kommunens parkeringsstrategi har som et af målene at begrænse biltrafikken. Men alt i alt er byen for bilafhængig til at kunne kalde by- og transportmønsteret for bæredygtigt, da biltrafikken fortsat stiger. Der arbejdes aktivt for at få indført reguleringsmidler som fx kørselsafgifter. Note B
I forbindelse med lokalplanlægningen vil kommunen senest fra 2005 gennem dialog tilskynde til, at nybyggeri, fornyelse og byudvikling sker på et bæredygtigt grundlag samt til høj kvalitet i byens arkitektoniske udvikling og i bymiljøet i bred forstand.	2005	BTF, MFF	☹ Målet er kun delvis nået. I den daglige dialog med bygherrer om byggeprojekter og byudvikling er der gode takter med hensyn til kreativitet i den arkitektoniske udvikling og bymiljø. Men der fortsat ikke tale om, at udviklingen sker på et bæredygtigt grundlag, da økonomi, rentabilitet og tilbagebetalingstid fortsat er en afgørende faktor i den konkrete udformning af projekterne. Note C
Indsatsen for at formidle viden og ideer om bæredygtige løsninger og god arkitektur skal styrkes.		BTF, MFF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Der er blandt andet udarbejdet "Boligbyggeri og arkitektonisk kvalitet" og "Miljø i byggeri og anlæg," deltaget i Arkitekturforum og givet støtte til "Anbefalinger for bæredygtigt byggeri" (Det Økologiske Råd).
Der skal arbejdes på at få mere vidtgående miljøkrav optaget i Planloven (lokalplaner), Byggeloven og anden relevant lovgivning.		MFF, BTF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Arbejdet vil blive igangsat i 2006. Der er dog usikkerhed om, hvor det er fremkommeligt at anvende planloven som instrument. Note D
I forbindelse med Kommuneplan 2005 skal der udvikles en parkeringsstrategi, der kan medvirke til at regulere biltrafikens omfang og sikre høj tilgængelighed til vigtige byfunktioner og mobilitet for byens borgere og brugere, så miljøgenerne fra biltrafikken mindskes.	2005	BTF	☺ Målet er nået. Der er vedtaget en parkeringsstrategi, der indebærer ny og forøget betaling for parkering samt en række nye parkeringsanlæg for besøgende og beboere. Det vurderes dog, at miljøgenerne fra trafikken ikke vil blive mindsket som følge af strategien.
Aktiviteter	Hvornår	Hvem	
Arbejdet med at udvikle miljøindhold og bæredygtighed i lokalplaner fortsættes. Det overvejes løbende, om lokalplaner kan afgrænses til større områder, så der er mulighed for en mere helhedsorienteret planlægning. I de større byudviklingsområder forudsættes gennemført en helhedsplan som grundlag for lokalplanlægningen.	Løbende	BTF, MFF	☺ Aktiviteterne vil blive gennemført til tiden. De er daglig praksis i Plan & Arkitektur på grundlag af udmeldinger i bl.a. kommuneplan (byudviklingsstrategi- og rækkefølge).
Der arbejdes løbende på at fremme høj arkitektonisk kvalitet og styrke bevaringsplanlægning, herunder med bevaring og udvikling af grønne strukturer og træer med henblik på større brugsværdi og holdbarhed for friarealer, bygninger og øvrige anlæg.		BTF, MFF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. Der er i 2005 vedtaget én bevarende lokalplan, og en strategi for bevaring af værdifulde træer og karaktergivende beplantninger i lokalplanlægningen forventes tiltrådt.

Der arbejdes endvidere på at styrke faglig viden og kompetence samt samarbejdsrelationer om miljøspørgsmål og løsningsmuligheder.		BTF, MFF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. Kompetenceudvikling sker bl.a. gennem Arkitekturforum, der er en fast institution, samt Miljøsparringsprojektet, der har til formål at opkvalificere sagsbehandlere til miljørådgivning.
Som led i arkitekturpolitikken udarbejdes inden 2005 en publikation, der belyser mulighederne for at fremme den bæredygtige by.	2004	BTF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført. Er blevet nedprioriteret til fordel for andre arkitekturpolitiske temaer.
Udarbejdelse af en ny SAVE-registrering, der fastlægger bevaringsværdi og vedligeholdelsestilstand for hele kommunens bygningsmasse. Registreringen skal udgøre grundlaget for byfornyelse, bevaringsplanlægning og styrkelse af bymiljøet i bred forstand.		BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der er iværksat pilotprojekter i to bykvarterer med henblik på udvikling og test af værktøjer. Disse projekter evalueres pt. Der er indledt registrering af yderligere to byområder (områdefornyelse) med henblik på ansøgning om finansiering fra Socialministeriet. Der er ikke finansiering for gennemførelse i hele kommunen
Henvendelse til regeringen senest inden udgangen af 2006 for at fremme muligheden for, at mere vidtgående miljøkrav kan optages i planloven (lokalplaner), bygge-loven og anden relevant lovgivning.	2006	MFF, BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Miljøkontrollen tager fat på denne opgave i 2006 og vil etablere et samarbejde med andre kommuner og eventuelt Kommunernes Landsforening.
Opdatering af registrering for bevaringsværdige træer (sidst ajourført i 1979).		BTF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. BR besluttede ultimo 2006, at inden gennemførelse af lokalplaner skal der foreligge en registrering af bevaringsværdige træer. Denne aktivitet er iværksat.
Opfølgning	Hvornår	Hvem	
Løbende respons i forbindelse med kontakt med bygherrer og rådgivere samt som led i høringsprocessen om lokalplaner.	Løbende	BTF	☺ Aktiviteten foregår løbende. Der er ikke forudsat eller planlagt egentlig evaluering af dialogprocesserne mv.
Status i 2007 på miljøkrav i lokalplanlægning	2007	MFF, BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden.

Byggeri og byfornyelse

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen skal efterleve miljømæssigt bæredygtige retningslinier inden for bygge- og anlægsområdet.		Alle forvaltninger	☺ Målet er nået. Der er udarbejdet et sæt retningslinier, hvor brugen af dem er evalueret. Evalueringen viser at minimumskravene følges og at de mere videregående anbefalinger er blevet brugt i 6 ud af 14 større kommunale byggerier i perioden 2000-2003 (Byfornyelse København, 2004). Der er nye retningslinier på vej, hvor minimumskravene er betydeligt skærpede i forhold til nuværende retningslinier. Retningslinierne forventes vedtaget i BR februar 2006. Det vurderes dog, at der fortsat vil være behov for at have fokus på anvendelsen af retningslinierne. Note E
Kommunen vil fremme den byøkologiske praksis for at sikre et bedre bymiljø, for at opnå væsentlige ressourcebesparelser ved byfornyelse og nybyggeri samt for at øge byggeriets kvalitet og levetid.		BTF, MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Der er gennemført en række aktiviteter jf. nedenstående.
Kommunen skal i dialog med borgere, husejere og brugere understøtte den byøkologiske udvikling samt anspore til en videreudvikling af konkrete byøkologiske initiativer og tiltag samt sætte rammerne for nye.		BTF, MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Området er i fokus i dialogen med agendacentrene og kvarter/områdeløft og ved uddelinger fra Den byøkologiske fond. Der er ikke udarbejdet rammer for arbejdet.

Aktiviteter			
I 2005 vil kommunen tilrettelægge den reviderede udgave retningslinier "Miljøorienteret byfornyelse og nybyggeri", så den i højere grad kan tjene som vejledning og inspiration for private bygherrer, kvarterløft og Agenda 21-centre. Information om publikationen styrkes via en direkte kontakt til bygherrer.	2005	BTF, MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Retningslinierne udarbejdes med bygherrer, rådgivere og andre professionelle som målgruppe. Informationen om retningslinierne sker primært i forbindelse med udvikling af nye byområder.
Senest i 2005 præsenteres gode eksempler på økologi i bygnings-, bebyggelses- og byskala i et arkitekturpolitisk temahæfte om den bæredygtige by.	2005	BTF, MFF	☹ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Er blevet nedprioriteret til fordel for andre arkitekturpolitiske temaer.
Fra 2005 indarbejdes miljøkrav som betingelser i forbindelse med arkitektkonkurrencer.	2005	BTF, MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Københavns Kommune har udskrevet 3 konkurrencer, hvor der i alle er stillet miljøkrav i program.
Inden udgangen af 2005 udvikles informationsmateriale om løsningsmuligheder, materialer, driftsforhold, priser/rentabilitet m.v. rettet mod private bygherrer, rådgivere, boligforeninger og private boligejere og virksomheder. Fx ajourføres den byøkologiske database løbende med gode eksempler.	2005	BTF, MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført til tiden. Den byøkologiske database er ved at blive ajourført. Et projekt vedr. opkvalificering af sagsbehandlere til sparring af private bygherrer i miljøspørgsmål er igangsat. Til brug herfor udarbejdes div. informationsmateriale. Projektet forventes først afsluttet i 2006.
Vejledning i værdisætning, bevaring, pleje og udvikling af beplantninger, træer og grønne områder.		BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Det vil ske i 2006 gennem udgivelse af både en beskæringsvejledning og arbejdsbeskrivelse for gartnerens vedligeholdelse.
Kommunen vil informere om miljørigtig ejendomsdrift samt støtte udviklingsprojekter, fx miljøcertificering af bygninger gennem bl.a. den Byøkologiske Fond. Derudover vil kommunen opprioritere præsentation af miljøorienterede projekter i forbindelse med by- og boligudstillingen Copenhagen X.		BTF, MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført til tiden. Den Byøkologiske Fond har medvirket i en række udviklingsprojekter: Husets Grønne Regnskab, Miljøplaner i Boligforeninger, Grønt Diplom m.fl. Copenhagen X har ikke pt. særligt fokus på miljø.
Opfølgning			
Opfølgningen på projekter om sparring og miljørigtig ejendomsdrift formuleres som led i projektoprogrammerne.		BTF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Projekter støttet af Den Byøkologiske Fond kræves evalueret, men Fonden følger ikke projekternes "drift". Projektresultater anvendes og formidles bl.a. af A21-centre.
Status i 2007, over anvendelsen af de miljøorienterede retningslinier i forbindelse med privat byggeri.	2007	BTF, MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden.
Registrering af kommunens gadetræer og bevaringsværdige træer i øvrigt.		BTF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der foretages opfølgning hvert ½ år.
Registrering af grønne områder og friarealer på bydelsniveau.		BTF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er etableret et parkregister i GIS.

Transportsystemet

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil sikre, at byen har et velfungerende transportsystem med en væsentlig mindre miljøpåvirkning end i dag. Det betyder, at den øgede trafikale vækst søges tilgodeset ved øget brug af kollektiv trafik og cykel, og at miljøproblemerne søges minimeret.		BTF, ØKF, MFF	☹ Målet er kun delvis nået. Cykeltrafikken stiger, men den kollektive trafik er stagnerende og biltrafikken stigende. Note F
Aktiviteter			
Generelle forbedringer for cyklister med flere cykelstier, bedre komfort og et sammenhængende grønt stinet.		BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der bygges nye cykelstier, cykelstiprioriteringsplanen er ved at blive revideret og der fokuseres på vedligeholdelse og renholdelse af cykelstier. Der bygges også nye cykelruter, herunder ny bro over havnen. Udbygningen af cykelrutenettet må dog forventes at vare mange år.

Udbygning af den kollektive banedrift, herunder Metros 4. etape (Cityringen), samt forbedring af bussers fremkommelighed.		ØKF, BTF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført. Der er lavet aftale med Staten og Frederiksberg Kommune om finansiering af Metro 4. Kommunen arbejder med at forbedre bussernes fremkommelighed, senest på Vesterbrogade og Langebro. Københavns Kommune arbejder desuden på at få indført kørselsafgifter.
Transportkampagnesekretariatet skal sikre en forbedret trafikadfærd og -sikkerhed gennem kampagner, Miljøtrafikugen m.v.		BTF, ØKF, MFF	☹ Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men vil ikke blive gennemført til tiden på grund af manglende finansiering.
Fredeliggørelse af boligområder og centrale gader i bydelene, bl.a. butiksgader.		BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Fredeliggørelse af boliggederne sker efter planen.
Forbedring af luftkvalitet ved etablering af miljøzoner.		BTF, MFF	☹ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden, da Justitsministeriet har givet afslag på vores ansøgning om etablering af en miljøzone. Kommunen er i dialog med ministeriet om alternative muligheder, men det vurderes ikke som realistisk at nå frem til en ordning, der vil ændre væsentligt på luftkvaliteten.
Reduktion af støj gennem støjdæmpende asfalt og støjsolering af boliger.		MFF, BTF	☹ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men vil ikke blive gennemført til tiden på grund af manglende finansiering. Der er dog via puljemidler udlagt støjdæmpende asfalt på to korte strækninger i 2004 og afsat 35 mio. kr. på budgettet for 2006 til cykelfremkommelighed, vejvedligeholdelse mv. herunder støjdæmpning. Derudover er der igangsat en støjhandlingsplan for Folehaven.
Udarbejdelse af ny parkeringsstrategi.		BTF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er vedtaget en ny parkeringsstrategi, der indebærer ny og forøget betaling for parkering. Zonen med betalingsparkering vil blive udvidet til de inderste brokvarterer. Samtidig skal der bygges ca. 4.000 parkeringspladser i anlæg og nedlægges 1.000 parkeringspladser i niveau.
Opfølgning			
Udvikling i biltrafik, cykeltrafik, bilejerskab og meget andet følges hvert år gennem et årligt transport- og miljøregnskab.	Hvert år	BTF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført. Første version af "Trafikken i København" udkom i 2005, men indeholder ikke opfølgning på på planens mål og indsatsområder.
Den samlede indsats evalueres i forbindelse med revision af Trafik- og Miljøplanen.		BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Planen forventes revideret i 2008.
Cykelområdet evalueres yderligere i forbindelse med cykelregnskabet, der udgives hvert andet år.	Hvert andet år	BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Cykelregnskab 2004 blev udgivet i 2005. Det næste regnskab forventes udgivet i 2007.

Biologisk mangfoldighed og rekreative områder

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil styrke og forny det grønne i byen - fra pladser og grønne gaderum til parker, kolonihaver og idrætsanlæg. Fornyelser og nyanlæg skal indpasses, så de eksisterende naturværdier og grønne kulturhistoriske træk bevares og beskyttes, og så variation, oplevelsesrigdom og miljø styrkes.		BTF	☺ Målet er nået. Der er udviklet et værktøj kaldet Bynaturindex for både biologisk og rekreativt naturindhold
Herbicider må ikke anvendes på kommunale arealer.		Alle forvaltninger	☹ Målet er ikke nået. Herbicider bruges stadig i kommunen til bekæmpelse af bjørneklo. Forbruget er i 2004 faldet til 27 liter. Note G

I forbindelse med planer og nybyggeri skal der tages stilling til, hvordan eksisterende grønne områder og træer kan indpasses i kommende anlæg, og hvordan nye grønne områder og grønne gaderum samt vandområder og forbindelser kan udvikles i lokalområderne.		BTF , alle forvaltninger	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Stillingtagen til indpasning af grønne områder sker som led i lokalplaner og planer for byområder. Strategi for bevaring af værdifulde træer og karaktergivende beplantning i lokalplaner forventes tiltrådt. Note H
Inden 2007 vil kommunen udvikle en strategi for biologisk mangfoldighed i København under hensyn til de særlige vilkår, som findes i storbyen.	2006	BTF , MFF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Strategien vil blive udarbejdet i 2006.
Børn og unge i alle bydele skal have adgang til grønne områder med varieret natur.		BTF	☹ Målet er kun delvist nået. Arbejdet er igangsat. Kravet er bl.a. indarbejdet i familie- og børnepolitikken.
Byens parker og grønne friarealer, herunder idrætsanlæg, institutionernes og skolernes friarealer, de privates friarealer i boligområder samt gadetræerne skal udvikles og plejes efter økologiske principper og med en biologisk mangfoldighed for øje.		BTF , UUF , KFF , FAF	☹ Det er usikkert om målet kan nås med de bevilgede midler. Note I
Inden 2011 skal vandet langs hele kommunens kystlinie og i havnen have badevandskvalitet.	2010	MFF	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Planlægningen er igangsat, men om målsætningen nås i fx Kalveboderne, afhænger blandt andet af, om oplandskommunerne gennemfører de nødvendige reduktioner i overløb mv.
Der skal opnås klarvandede og biologisk stabile økosystemer til sikring af et rigt og varieret dyre- og planteliv i de ferske og marine vandområder. Vandområderne skal leve op til målsætningerne inden 2015.	2014	MFF	☹ Målet vil ikke kunne nås til tiden. De budgetmæssige forudsætninger for reovering af kloaksystemet er ikke alle steder på plads. Ligeledes er der ikke budgetmæssig dækning for de nødvendige restaureringstiltag i vandløb og søer.
Sedimentkvaliteten i havnen skal forbedres inden udgangen af 2015.	2015	MFF	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Planarbejdet er påbegyndt og der udføres pt. forundersøgelser.
Der skal skabes øget biologisk mangfoldighed og rekreativ udnyttelse af de rørlagte vandløb inden 2015.	2014	MFF	☹ Målet vil ikke kunne nås til tiden. De samfundsøkonomiske beregninger er igangsat, men finansieringen er ikke på plads. Der er afsat 1,5 mio. kr. til et forprojekt.
Aktiviteter			
Kommunen vil aktivt bruge fredning af parker og større naturområder, pleje og udviklingsplaner, anlæggelse af naturlegepladser, etablering af grønne gårde samt sikring af værdifulde træer og plantning af nye gadetræer som vigtige indsatser.		BTF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende gennem en lang række aktiviteter spredt over hele kommunen.
Der iværksættes et tværfagligt udrednings arbejde, der skal definere og vurdere vilkår og muligheder for øget biologisk mangfoldighed i København. Til brug for Agenda 21-plan 2007 udarbejdes et katalog over indsatsområder, der kan medvirke til at fremme et varieret plante- og dyreliv.	2006	BTF , MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden.
Undersøge mulighederne for fiskeri inden udgangen af 2004.	2004	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført
Udarbejde forslag til, hvordan sedimentkvaliteten i havnen kan forbedres inden udgangen af 2005.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er delvist gennemført. Den endelige afrapportering af metoder til forbedring af sedimentkvaliteten foreligger i starten af 2006. Det videre arbejde afventer eventuel beslutning om en langsgående havnetunnel og indsatsen i forhold til vandrammedirektivet.
Udarbejde et katalog med løsninger til opsamling og lokalrensning af nedbør tilpasset københavnske forhold inden udgangen af 2005 for at øge mængden af vand i de ferske vandområder.	2005	MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Arbejdet er igangsat, og kataloget forventes at være udarbejdet i 2005.
Udpege mindst ét forsøgsområde, hvor opsamlet nedbør med fordel kan ledes til recipienterne inden udgangen af 2005.	2005	MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Arbejdet er igangsat, og der er udpeget et forsøgsområde i 2005.

Yderligere reducere overløb til vandområderne. I 2006 vil der blive udledt 40.000 m ³ mindre til inderhavnen. I 2008 vil der blive udledt 190.000 m ³ mindre til Svanemøllebugten og 21.000 m ³ mindre til lystbådehavnen i Svanemøllebugten.	2006 og 2008	MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Arbejdet i inderhavnen bliver færdig i 2006. Reduktioner i Svanemøllebugten og lystbådehavnen forventes fremrykket til 2007.
Påbegynde (implementeringen af) vandområdeplanen for de nordlige vandområder inden 2006.	2005	MFF	☹ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Der er ikke budgetmæssig dækning til de nødvendige restaureringstiltag for vandløb og søer. De nødvendige tiltag til reduktion og udledning fra kloak fra Københavns Kommune og omegnskommunerne vil næppe være igangsat i 2006.
Udarbejde vandområdeplanen for Harrestrup Å inden udgangen af 2006.	2006	MFF	☹ Det er usikkert om aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Planlægningen er igangsat, og et fælleskommunalt samarbejde om forbedringer er ved at være aftalt med kommunerne i oplandet. Om aktiviteten kan gennemføres til tiden afhænger af, hvordan samarbejdet med de øvrige kommuner kommer til at køre.
Senest i 2008 stille krav om, at der i områder med byomdannelse og ved større vejrenoveringer undersøges, om det er teknisk muligt at lede nedbøren til recipienter efter lokal rensning.	2008	MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Er påbegyndt i forbindelse med katalog om opsamling og lokal rensning af nedbør.
Udarbejde et skitseforslag til åbning af en eller flere rørlagte vandløbstrækninger inden 2008.	2007	MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Processen er i gang, og det forventes, at der opnås finansiering.
Gennemføre undersøgelser inden 2007 og tiltag til at forbedre miljøtilstanden i Kalveboderne inden 2013.	2006 og 2012	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Undersøgelserne er gennemført. Tiltag til at forbedre miljøtilstanden i Kalveboderne afhænger bl.a. af oplandskommunerne.
Opfølgning			
Kvalitetsmåling gennem brugerundersøgelse hos borgere vedr. anvendelse af grønne områder. Løbende registrering af udvalgte biotoper.		BTF	☺ Aktiviteten er gennemført for tre parktyper i 2005.
Kvaliteten af vandområderne følges løbende og offentliggøres hvert år i en NOVA -rapport, en badevandsfolder og i Københavnerens Grønne Regnskab.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Indtil videre er der kun større projekter på de indre søer. Disse følges med et særskilt overvågningsprogram.
Registrering og plejeplaner for beskyttede naturtyper og fredede områder.		BTF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende med 2-3 udviklingsplaner om året. BTU har ultimo 2005 vedtaget en rækkefølge for udviklingsplaner for de kommende år.

Noter til Bæredygtig byudvikling

Note A

I MFF indgår bæredygtighed som det overordnede mål i alle forvaltningens planer.

☺ BTF: Målet er nået. Lokalplaner udarbejdes på grundlag af generelle mål om bæredygtig byudvikling i KP2001. I planerne optages bestemmelser om miljø og økologi i det omfang Planloven muliggør det.

☹ I UUF miljøvurderes alle byggesager. Ved udbygning af skoler sker det i størst muligt omfang ved udbygning af eksisterende bygninger, hvilket giver mindre ressourceforbrug. Er der tale om udbygning/vedligehold af bevaringsværdige bygninger tages der i udstrakt grad hensyn hertil.

SUF. I Sundhedsforvaltningen søges bæredygtigheden indtænkt i relevante sammenhænge.

FAF får løbende lokalplaner til udtalelse. FAF søger i den forbindelse at tilgodese intentionerne om bæredygtighed for de aktiviteter (institutioner, boliger o.l.), som FAF søger at indpasse de pågældende steder.

☹ KFF: Målet er kun delvist nået. I Kultur- og Fritidsforvaltningen har Ejendomsvedligeholdelse under Ejendomsdrift etableret Danmarks næststørste solcelleanlæg på en eksisterende erhvervsjendom. Formålet er bl.a. at synliggøre et overordnet mål om bæredygtig planlægning.

Note B

BTF: Målet er kun delvis nået. En del af kommunens store byudviklingsområder (Ørestad og Nørrebro Station) ligger ved knudepunkter for den kollektive trafik. I andre områder planlægges kollektive trafik og cykeltrafik sammen med eller efter byudviklingen.

Note C

😊 BTF: Målet er nået. Der er tale om daglig praksis ved dialog med bygherrer om projekter i lokalplanlægningen samt byggesagsbehandling. Grundlaget herfor er generelle udmeldinger i KP2001, arkitekturpolitiske tema-hæfter, miljøorienterede retningslinier m.v.

Note D

P&A har meldt fra i dette projekt. Vurderer, at Planloven på grund af manglende handlepligt ikke er et velegnet redskab.

Note E

😊 BTF: Målet er nået. P&A myndighedsgodkender byfornyelse og støttet byggeri. I 1999- 2003 er ca. 8.000 boliger byfornyset og ca. 1.400 opført på grundlag af miljøorienterede retningslinier.

FAF: Ved ny- og ombygningssager efterlever FAF minimumskravene i kommunens retningslinier, jfr. "Miljøorienteret Byfornyelse og nybyggeri". Pr. 1.1 2006 overgår bygge- og anlægsområdet til Københavns Ejendomme for så vidt angår den fysiske del, mens forvaltningerne fremover selv står for byggeprogram og kravspecifikation.

😞 KFF: Målet er kun delvist nået Byggesager er medtaget på Kultur- og Fritidsforvaltningens positivliste over indstillinger, der skal miljøvurderes. Det indebærer, at indstillinger vedrørende byggesager indeholder en vurdering af, hvorvidt minimumskrav, anbefalinger og visioner i pjecen "Miljøorienteret byfornyelse og nybyggeri" er opfyldt. I Kultur- og Fritidsforvaltningen har Ejendomsvedligeholdelse udsendt pjecen "Miljøorienteret byfornyelse og nybyggeri" til samtlige samarbejdspartnere/leverandører og henstiller til at retningslinierne overholdes ved vedligeholdelsesarbejder.

Note F

BTF: Cykeltrafikken stiger fortsat – og væsentligt mere end biltrafikken. Den kollektive trafik er stagnerende, men der arbejdes på at ændre denne situation bl.a. med Metro 4. Støjproblemerne er uændrede, og der foretages kun få støjreducerende tiltag, dog er kommunen begyndt at udlægge støjdæmpende asfalt på flere overordnede vejstrækninger. Luftforureningen er faldet som følge af den teknologiske udvikling. Dog er partikelforureningen fortsat et problem. Kommunen forsøger at indføre en Miljøzone.

Note G

😞 I FAF benyttes ikke herbicider på forvaltningens bemandede legepladser. På det øvrige institutionsområde (dag – og amtskommunale institutioner) er der selvforvaltning, hvorfor FAF ikke kan udelukke at der anvendes herbicider til ukrudtsbekæmpelse. FAF har i 2001 skrevet til de institutioner, der ligger i vandindvindingsområder, med rådgivning om alternativer til pesticider ved ukrudtsbekæmpelse.

😊 KFF: Målet er nået. Kultur- og Fritidsforvaltningen bruger ikke herbicider.

Note H

😞 KFF: I Kultur- og Fritidsforvaltningen foretages der på nuværende tidspunkt ingen særlige tiltag på dette område.

Note I.

😞 KFF: I Kultur- og Fritidsforvaltningen foretages der på nuværende tidspunkt ingen særlige tiltag på dette område.

RESSOURCER

Københavnerens økologiske råderum			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Agenda 21 skal indeholde mål for ressourceforbrug og miljøbelastning, som bygger på princippet om det økologiske råderum (Dogme 2000).		MFF	⊗ Målet er ikke nået, da den nuværende Agenda 21-plan ikke bygger på princippet om det økologiske råderum.
Aktiviteter			
Kommunen vil udvikle en operationel metode til at fastsætte mål for ressourceforbrug og miljøbelastning, som bygger på princippet om bæredygtighed.	2005	MFF	⊗ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden, men arbejdet er igangsat. I 2007 vil der blive afsluttet et life projekt under Dogme 2000, hvor der arbejdes med metoden.
Opfølgning			
Metoden vil danne udgangspunkt for formulering af nye mål i forbindelse med revisionen af Agenda 21-planen i 2007.	2006	MFF	☺ Det er usikkert, om aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Derfor er det ikke sikkert at metoden kan nå at blive anvendt i den næste Agenda 21-plan.

Forbrug af produkter og affaldsdannelse			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Affaldsmængderne skal reduceres (affaldsforebyggelse), affaldets indhold af miljøfarlige stoffer skal mindskes og ressourcer i affaldet skal udnyttes bedre (genbrug og genanvendelse).		MFF	☺ Målet er kun delvist nået. Der er en mindre stigning i mængderne af husholdningsaffald. Til gengæld er genanvendelsesprocenten steget. Der er pt. ikke nogen opgørelsesmetoder for at kunne vurdere indholdet af miljøfarlige stoffer i affaldet.
Mængden af affald til forbrænding skal mindskes.		MFF	⊗ Målet vil ikke kunne nås inden for affaldsplansens periode. De totale affaldsmængder til forbrænding stiger løbende, og vil også gøre det fremover.
Deponering af affald skal nedbringes til et minimum.		MFF	☺ Det er usikkert, om målet vil kunne nås. De detaljerede mål i Affaldsplan 2004 er kun delvist opfyldt. Kortlægningen for 2004 viser et mindre fald i mængden i forhold til 2002.
Kommunen vil styrke sammenhængen mellem indsatsen overfor forbruget af produkter og materialer og affaldshåndtering for at undgå produkter, der er stærkt problematiske i affaldsfasen.		MFF	☺ Målet er kun delvist nået. Der er ikke udarbejdet en samlet strategi for dette arbejde. I forhold til kommunens institutioner, sker indsatsen i forbindelse med miljøledelse, oplysningskampagner og indkøbspolitikken. Over for borgerne føres der kampagner med oplysninger om hvilke produkter der er farligt affald. På virksomhedsområdet arbejdes der på at indarbejde vilkår om affald i kap. 5 godkendelser. Virksomheder tilbydes desuden hjælp til kortlægning og vurdering af affaldsdannelsen (affaldsagent).
Kommunen vil integrere affaldsindsamling med friarealer, så fælles affaldspladser (gårdmiljøstationer, kvartermiljøstationer o.l.) kan blive mødesteder, hvor socialt samvær og genanvendelse forenes.		MFF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. På de nuværende og kommende kvartermiljøstationer bliver der indarbejdet flere funktioner på pladserne, så arealet bliver en integreret del af lokalområdet.
Kommunen vil arbejde for at nedsætte forbruget af produkter og materialer internt i kommunen samt hos borgere og virksomheder for at bidrage til at reducere den lokale og globale miljøbelastning.		MFF	☺ Målet er kun delvist nået. Der er ikke udarbejdet en samlet strategi for dette arbejde. I kommunens institutioner sker indsatsen ved miljøledelse og ved at oplysnings- og tilsynskampagner. På virksomhedsområdet arbejdes der på at indarbejde vilkår om affald i kap. 5 godkendelser. Virksomheder motiveres også ved tilsyn og gennem Københavns Miljønetværket til at nedsætte forbrug af produkter og materialer.

Aktiviteter			
I løbet af 2004 skal kommunen udarbejde en ny affaldsplan med konkrete mål, der skal gælde frem til 2008.	2004	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Affaldsplanen blev vedtaget i foråret 2005. Der er konkrete mål for bl.a. genanvendelsesprocenter, antal genbrugsstationer og affaldsmængder til henholdsvis deponering og forbrænding.
I strategi for affaldsforebyggelse på virksomheder er der udpeget følgende områder, som skal følges op i affaldsplanen: Byggebranchen, godkendelsespligtige virksomheder, kommunale institutioner, forbrændingsegnet affald og farligt affald	2005 - 2008	MFF	☹ Det er usikkert, om aktiviteterne vil blive gennemført til tiden. Strategien omfatter enkelte indsatser overfor nogle af de omtalte brancher og affaldsfraktioner, men inddrager også nye områder for affaldsforebyggelse.
Lægge pres på regeringen, Folketinget og EU om affaldsbegrænsende initiativer, herunder fremme af miljømærkning og miljøledelse på virksomheder, fej for egen dør projekter mv.		MFF	☹ Aktiviteterne er kun delvist gennemført. Der har kun været aktivitet i forbindelse med høringsvar til bekendtgørelser og direktiver og lignende.
Etablering af byttecentraler på alle byens genbrugsstationer, og kommende kvartermiljøstationer mv. Stationerne kan samtidig være et åbent mødested, hvor man kan få en sludder og købe en kop kaffe.		MFF	☺ Aktiviteterne vil blive gennemført til tiden. Der er byttecentraler på alle kvartermiljøstationer og på to af de tre genbrugsstationer. Der arbejdes for en udvidelse af Vasbygade, hvorefter der kan laves en byttecentral.
I et tværgående arbejde udpeges produkter, hvor kommunen vil gøre en indsats overfor forbruget frem for at udelukke at sætte ind i affaldsfasen. Det kan fx være forbruget af PVC plast i husholdningerne og brug af IT.		MFF	☺ Aktiviteterne vil blive gennemført til tiden. Indsatsen omhandler blandt andet kemikaliestrategi, affaldsforebyggelsesstrategi, affaldsagenter og kommunens indkøbspolitik.
Opfølgning			
Årlig offentliggørelse af affaldsmængder, genanvendelsesprocenter og fald i mængderne af udvalgte typer affald i Københavns Kommunes grønne regnskab.	Årligt	MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført til tiden. Der er ikke opgjort for 2004 og kun delvis for 2003.
Årlig statusredegørelse med henblik på at følge målopfølgningen.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Status på affaldsplanen udarbejdes årligt.
Opgørelse af antallet af miljøgodkendelser med krav om affaldsminimering.		MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der opgøres første gang for 2005. Standardvilkår er under udarbejdelse.
Følge udviklingen i antallet af kvartermiljø- og gårdmiljøstationer, samt genbrugs- og nærgenbrugsstationer.		MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden.

Energiforbrug og CO ₂ -udledning			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
CO ₂ -udledningen fra energiforbrug, transport og affaldshåndtering i Københavns Kommune skal reduceres med 35 % i perioden 1990-2010	2010	MFF	☹ Målet vil ikke kunne nås til tiden. CO ₂ -udledningen stiger, og der skal en ekstraordinær indsats til for at nå målet.
Aktiviteter			
Opstilling af vindmøller, optimering af produktion og distribution af energi, anlæg af metro og ringbane, forbedringer af forholdene for cyklister og busser mv.		ØKF, BTF, MFF	☹ Aktiviteterne er kun delvis gennemført. Københavns Kommune har solgt Københavns Energi, og siden salg af Middelgrunden og andre vindmøller til Energi E2 har der ikke været aktiviteter på vindmølleområdet. Energiproduktion og distribution bliver gradvist forbedret (ny damp-tunnel/ombygning af blok på Amagerværket). Ringbanen er anlagt, og der er lavet aftale med staten om Metro 4. Forholdene for cyklister og busser bliver løbende forbedret.

Energirådgivning til privat- og erhvervskunder.		MFF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. Grundet salg af elaktiviteterne vil Københavns Energi fremover kun stå for energirådgivning om varme og gas. Det nye elselskab skal udføre den lovpligtige energirådgivning i forsyningsområdet.
Energispareudvalg, der skal indsamle og virkeliggøre de bedste grønne ideer fra borgere og boligforeninger i København.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Københavns Energispareudvalg holder et par møder om året, hvor idéer og indsatsområder om energibesparelser koordineres mellem forsyningsvirksomhederne og kommunens Agenda 21 aktiviteter
Styrkelse af kommunens energirådgivning af husholdninger, virksomheder og institutioner ved bl.a. støtte til energibesparelserprojekter i boligforeninger mv.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er gennemført et mindre projekt, hvor 75 lejligheder blev kortlagt for el-, varme- og vandforbrug. Der er udarbejdet et gør-det-selv-kit (Energitjek i hjemmet) til borgerne i København. Københavns Energi udgiver kvartalsvis kundebladet Byens Energi, hvor der orienteres om sparetips, ny teknologi mv. De samlede aktiviteter må dog betegnes som marginale i forhold til den lovpligtige energirådgivning.
Aktiv deltagelse i forsøgsprojekt med anvendelse af solceller til el-produktion i Valby, samt i projekt om indvinding af varmt vand fra undergrunden (geotermi) til anvendelse i fjernvarmesystemet. Der vil blive foretaget en evaluering af projekterne som følges op med et forslag til den fremtidige brug af solceller og geotermisk energi i København.		MFF	☹ Aktiviteterne er kun delvist gennemført. Københavns Energi har deltaget i geotermi-projektet ved Amagerværket, der i dag er overgået til kommerciel drift. Kommunen er med i bestyrelsen i Solar City, hvor solcelle-aktiviteter i byen koordineres. Der er etableret enkelte mindre solcelle-anlæg i byen. Der er ikke udarbejdet evaluering og forslag til den fremtidige brug af solceller og geotermisk energi.
Oprettelse af et fælles transportkampagnesekretariat i 2005, som skal koordinere kommunens indsats og gennemføre adfærdsbearbejdende kampagner over for borgere, virksomheder og institutioner.	2005	MFF, BTF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført. Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men vil ikke blive gennemført til tiden på grund af manglende finansiering.
Opfølgning			
Årlig offentliggørelse af CO ₂ -udledningen fordelt på kilder i Københavnernes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført, da der kun er vist tal for energiforbrug.
Udarbejdelse af midtvejsstatus for CO ₂ -planen i 2005.	2005	MFF	☹ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden, men først i 2007.

Vandforbrug og vandkvalitet

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil reducere vandforbruget så drikkevandskvaliteten og forsyningen sikres, og der tages hensyn til naturen i de områder, hvor vandet indvindes.		MFF	☹ Målet er ikke nået
Vandforbruget i husholdninger skal reduceres til 120 liter pr. indbygger pr. døgn i 2005.	2005	MFF	☹ Målet er ikke nået. Vandforbruget er dog faldet til 123 liter i 2004.
Vandforbruget i husholdninger skal reduceres til 110 liter pr. indbygger pr. døgn i 2010.	2010	MFF	☹ Målet vil ikke kunne nås til tiden med den nuværende indsats.
Vandforbruget i erhvervslivet skal reduceres til 36 liter pr. indbygger pr. døgn i 2005.	2005	MFF	☹ Målet er ikke nået. Vandforbruget var i 2004 på 38 liter og er ikke faldet de sidste fire år.
Vandforbruget i erhvervslivet skal reduceres til 34 liter pr. indbygger pr. døgn i 2010.	2010	MFF	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås til tiden med den nuværende indsats
Det skal på langt sigt være muligt at indvinde drikkevand i København.		MFF	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Undersøgelser pågår i samarbejde mellem Miljøkontrollen og Københavns Energi.

Aktiviteter			
Rådgivning om vandbesparelser.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Rådgivning om vandbesparelser indgår løbende i Københavns Energis aktiviteter.
Støtte til forsøg og aktiviteter i lokalområder i København (kampagner, vandbesparende armaturer etc.).		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er i 2005 gennemført to kampagner i samarbejde med andre kommuner. Der er løbende samarbejde med lokale Agenda-21 centre og Københavns Energi.
Støtte til installation af individuelle vandmålere i etagebyggeri.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Arbejdet pågår. Der er stor interesse. Der er booket for tilskud fra 2.000 lejligheder. Støttemidler for år 2005 er reserveret.
Sikre beskyttelsen af Københavns Energis kildepladser gennem aktiv deltagelse i udarbejdelsen af amtslige indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse samt samarbejde med kommuner og vandværker.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Udover aktiv deltagelse i amtslige indsatsplaner, udarbejder Københavns Energi sammen med to kommuner en indsatsplan på eget initiativ. I 2005 dækker de lokale vandsamarbejder ca. 33% af det samlede indvindingsareal.
Systematisk gennemgang af byledningsnettet for skjulte lækager.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der foregår systematisk gennemgang af ledningsnettet med tilknyttet nødvendig udskiftning. Vandtabet i København er mindre end 4 %, hvilket er meget lavt i forhold til landsplanniveau.
Muligheden for en lokal indvinding af drikkevand i København undersøges inden udgangen af 2005.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført. Kortlægning af forureningskilder skulle have været gennemført i 2005. Det videre arbejde i form af undersøgelsesboringer foretages i 2006 på grundlag af kortlægningen.
Der arbejdes i Foreningen Hovedstadsrådets Vandsamarbejder på en fælles indsats for vandbesparelser i Hovedstadsområdet.	---	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. I 2005 er gennemført fælles kampagne, hvilket gentages i 2006.
Kommunen kortlægger besparelspotentialet for brugen af opsamlet regnvand inden udgangen af 2005.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført. Rapport forventes at foreligge i I. kvartal 2006.
Brug af sekundavand og opsamlet regnvand indføres som minimumskrav i kommunens nye (2005) retningslinier for Miljøorienteret byfornyelse og nybyggeri, hvor det er teknisk, sundhedsmæssigt og økonomisk fornuftigt	2005	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. I retningslinierne indgår minimumskrav om recirkulation af vand og regnvand kan anvendes rekreativt som nye vandelementer i byrummet, og om regnvand kan ledes til vandløb eller søer, nedsives eller anvendes til vanding.
Opfølgning			
Årlig offentliggørelse af vandforbruget i Københavnernes Grønne Regnskab og Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Vandforbruget opgøres årligt i de to regnskaber.
Årlig opgørelse af antallet af anlæg, der benytter sekundavand og opsamlet nedbør, samt anlæg der udleder lokalt rensset nedbør til recipienter (åer, søer, havnen og grundvandet).	Årligt	MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført.

MILJØ OG SUNDHED

Luftforurening + Støj			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Luftkvaliteten i København skal være så god, at miljøet og befolkningens sundhed ikke skades.		MFF, BTF, ØKF	⊗ Målet er ikke nået. Luftkvaliteten er generelt blevet bedre. Men forureningen med små partikler og kvælstofoxider udgør fortsat et sundhedsproblem, og grænseværdierne vil ikke kunne overholdes til tiden.
Inden 2010 er antallet af boliger belastet med trafikstøj over 65 dB halveret i forhold til 1995.	2009	MFF, BTF, ØKF	⊗ Målet vil ikke kunne nås til tiden. Antallet af støjbelastede boliger er ikke faldet de seneste år.
Inden 2010 er det indendørs støjniveau i boliger højest 30 dB.	2009	MFF, BTF, ØKF	⊗ Målet vil ikke kunne nås til tiden.
Inden 2010 er støjisolering foretaget i 5.000 boliger belastet med over 70 dB.	2009	MFF, BTF, ØKF	⊗ Målet vil ikke kunne nås til tiden. Der er ikke afsat finansiering, og der er p. t. ingen aktivitet på området.
På længere sigt må støjen fra trafik i områder med boliger, institutioner og rekreation ikke overstige 55 dB og dermed skade borgernes sundhed.		MFF, BTF, ØKF	⊗ Målet vil ikke kunne nås indenfor de kommende 15 – 20 år.
Støjgener fra virksomheder skal nedbringes. Der skal løbende ske reduktion af antallet af klager over støj, som giver anledning til oprettelse af ulempestag. Efter ti år (2013) skal antallet af sådanne klager være reduceret med 25 %.	Løbende og i 2013	MFF	☺ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Der er ikke foretaget nogen opgørelse, men der arbejdes på at finde en metode.
Aktiviteter			
Montering af partikelfiltre på kommunens egne dieselkøretøjer inden april 2004.	2004	MFF, alle forvaltninger	☺ Aktiviteten er gennemført. Ved udgangen af 2004 var der partikelfiltre på 90 % af de omfattede kommunale biler. Det vurderes at målet er nået ved udgangen af 2005. Note A
Indførelse af en miljøzoneordning i 2005, der regulerer udstødningen af de ultrafine partikler fra lastbiler. Realisering er dog et spørgsmål om, hvad der er muligt inden for den eksisterende lovgivning.	2005	BTF, MFF	⊗ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden, da Justitsministeriet har givet afslag på kommunens ansøgning. Vi er i dialog med ministeriet om alternative muligheder, men det vurderes ikke som realistisk at nå frem til en ordning, der vil forbedre luftkvaliteten væsentligt.
Oprettelse af pulje fra 2005 til renere teknologier, deltagelse i udviklingsprojekter, øget brug af tjenestecykler, mv.	2005	BTF, MFF	⊗ Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men er ikke gennemført på grund af manglende finansiering.
Oprettelse af et kampagnesekretariat i 2005 til at forstærke indsatsen over for borgere, virksomheder og kommunens egne institutioner.	2005	BTF, ØKF, MFF	⊗ Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men er ikke gennemført på grund af manglende finansiering.
Udarbejdelse af redegørelse inden 2005 over, hvad der skal til for at grænseværdier for NO ₂ kan overholdes. Inden 2006 udarbejdes tilsvarende redegørelse for partikler.	2004 og 2005	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført til tiden. NO ₂ -redegørelsen samt en overordnet vurdering af PM ₁₀ niveauet er udarbejdet.
Undersøgelse af sundhedsmæssige effekter af luftforurening inden udgangen af 2006.	2006	MFF	☺ Det er usikkert om aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Aktiviteten er ikke igangsat, men planen er i 2006 at gå i dialog med bl.a. embedslægerne om egnede sundhedsundersøgelser.
Afdække luftforurening fra virksomheder og trafik samt systematisere viden i en emissionsdatabase.		MFF	☺ Arbejdet med udvikling af databasen Enviman afsluttes i 2006.

Der lægges op til en politisk beslutning om en udvidelse af den foreslåede miljøzoneordning ved udgangen af 2007, så person- og varebiler inddrages og zonen omfatter hele kommunen. Samtidig søges omegnskommunerne og HUR inddraget, så hele Storkøbenhavn bliver omfattet af ordningen.	2007	BTF, ØKF, MFF	⊗ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Som konsekvens af Justitsministeriets afslag på kommunens miljøzoneansøgning vurderes en udvidelse af miljøzoneordningen for usandsynlig i nærmeste fremtid. HUR bliver desuden nedlagt fra 2007.
Fastsættelse af miljøkrav til entreprenørmaskiner o.l. inden udgangen af 2004.	2004	MFF, BTF	☺ Aktiviteten er erstattet af arbejdet med partikelfiltre, hvor hovedkravet om partikelfiltre allerede indgår i kommunens generelle beslutninger. Det betyder at arbejdet med at udvikle miljøkrav specielt til entreprenørmaskiner er undladt.
Hastighedsnedsættelser inden udgangen af 2008 på det overordnede og lokale vejnet til at nedbringe støjbelastningen.	2008	BTF, MFF	⊗ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Hastighedsplanens 40 km/t hastighedszoner planlægges indført i alle boligområder i kommunen, men omfatter ikke de overordnede gader. Hele planen vil ikke blive gennemført før efter 2008.
Støjensyn og krav i alle lokalplaner og ved byfornyelse, byudvikling o.l.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. Der indgår støjkrav i alle lokalplaner mv.
Reducere støjgener i 16.000 boliger ved hjælp af støjreducerende asfalt, støjisolering af boliger og lokale støjhandlingsplaner for særligt udsatte boligområder over de næste 10 år.	2014	MFF, BTF, ØKF	⊗ Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men vil ikke blive gennemført til tiden på grund af manglende finansiering. Der er dog via puljemidler udlagt støjdæmpende asfalt på to korte strækninger i 2004 og afsat 35 mio. kr. på budgettet for 2006 til cykelfremkommelighed, vejvedligeholdelse mv. hvoraf et par mio. kr. er afsat til støjdæmpning. Derudover er der igangsat en støjhandlingsplan for Folehaven.
Øget fokus på støj i de offentlige rum (arealerne omkring boligen, byens pladser, torve og parker mv.). Inden 2005 gennemføres en støjkortlægning som grundlag for at klassificere områderne og fastsætte krav til støjniveau og behov for støjbeskyttelse.	2004	MFF	⊗ Aktiviteten er ikke gennemført til tiden, men planlægges gennemført i 2007.
Der skal udarbejdes en plan for restaurations lukketider i Indre By (støjzoner/stillezoner).		MFF	⊗ Aktiviteten er ikke gennemført, men emnet er integreret i andre aktiviteter.
Indarbejdelse af miljømæssige vilkår i restaurations bevillinger og tilladelser.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Retningslinier for behandling af bevillingssager er revideret i 2004. Der medtages vilkår i alle udtalelser.
Indarbejdelse af miljømæssige vilkår i forskrifter for bygge- og anlægsprojekter.		MFF	⊗ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Forskrift forventes forelagt TMU i 2006.
Gennemførelse af årlige kampagnetilsyn og tilsyn med restaurations om natten. Ligeledes vil kommunen kortlægge restaurations lukketider i Indre By og brokvartererne.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er i 2005 gennemført kampagnetilsyn om natten i samarbejde med bevillingspolitiet. Restaurations lukketider i indre by og brokvartererne er kortlagt.
Opfølgning			
Kontinuerlig overvågning og vurdering af luftkvaliteten. Data offentliggøres årligt på Miljøkontrollens hjemmeside.	Hvert år	MFF	☺ Aktiviteten er delvist gennemført. Der sker en kontinuerlig overvågning, men de seneste data er ikke tilgængelige på Miljøkontrollens hjemmeside.
Løbende kortlægning af udviklingen i antal støjbelastede boliger. Data offentliggøres årligt i Københavnerne Grønne Regnskab.	Hvert år	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Data opgøres en gang årligt.
Årligt transport- og miljøregnskab, der vurderer udviklingen i forhold til Trafik- og Miljøplanens målsætninger.	Hvert år	BTF	☺ Aktiviteten er kun delvis gennemført. Første version af Trafikken i København udkom i 2005, men indeholder ikke opfølgning på alle planens mål og aktiviteter.

Jord- og grundvandsforurening			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil fjerne eller minimere den fare, som forurenede jord udgør for borgernes sundhed og for grundvandet.		MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Målet følges løbende gennem behandling af nye sager og prioriteret afværge.
Kommunen skal sikre, at jordforurening ikke udgør en indeklima- og kontaktrisiko over for borgerne.		MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Målet er opnået for nybyggeri. For eksisterende boliger er der iværksat undersøgelser med henblik på prioritering af afværgeindsats.
Opgravet forurenede jord, der kan renses, skal renses.		MFF	☺ Målet er nået. Målet sikres fulgt gennem anvisningspolitikken for forurenede jord.
Ingen børn i Københavns Kommune skal efter 2005 passes i institutioner, som ligger på arealer, der er forurenede over de angivne afskæringsværdier.	2006	MFF	☺ Målet er nået. Der er foretaget afværgeforanstaltninger på stort set alle de relevante arealer.
Den forebyggende indsats mod grundvandsforurening skal have høj prioritet overalt i kommunen.		MFF	☺ Målet er nået. Grundvandshensyn indgår i behandlingen af alle indkomne sager.
Grundvandsressourcen i områder med særlige drikkevandsinteresser, samt i områder med drikkevandsinteresser skal fastholdes til drikkevandsformål.		MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Områderne er fastholdt i grundvandsplan, men vandkvaliteten er fortsat for dårlig. Der arbejdes fortsat på at nå målet.
Herbicider må ikke anvendes på kommunale arealer.		MFF, alle forvaltninger	☹ Målet er ikke nået. Herbicider bruges stadig i kommunen til bekæmpelse af bjørneklo. Forbruget er i 2004 faldet til 27 liter. Note B
Pesticidforbruget på private arealer skal nedbringes.		MFF	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Indsatsen er udsat til 2006.
Håndtering af jord, der kan være forurenede og ikke umiddelbart er omfattet af lovkrav, skal indtænkes i planlægningen af bygge- og anlægsprojekter, så der ikke opstår sundheds- og miljøproblemer under eller på grund af projekterne.		MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Der har været øget fokus på forureningsrisiko ved de store projekter med ren jord i 2005. Området vil for 2006 blive omfattet af konkret handlingsprogram.
Københavns borgere skal vide mere om jordforurening i byen og blive bedre til at imødegå risici ved kontakt med forurenede jord.		MFF	☺ Målet er nået. Ud over løbende forbedring af hjemmeside er der udført kampagner, som i 2006 bliver rettet mod småbørnsforældre og ansatte ved børneinstitutioner.
Virksomhederne i København må ikke udlede miljø- og sundhedsskadelige stoffer til omgivelserne, herunder jord og grundvand.		MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Miljøkontrollen arbejder løbende på at forebygge og mindske udledningen. Det kan dog ikke udelukkes, at der sker udledning fra virksomheder.
Virksomhederne skal motiveres til at arbejde med udfasning og substitution af de problematiske stoffer.		MFF	☺ Målet er nået. Virksomhederne motiveres både gennem tilsynsarbejdet og gennem Københavns Miljønetværk til udfasning og substitution af problematiske stoffer. En håndbog, der vil blive brugt i det forebyggende miljøarbejde bliver færdig i 2005.
Aktiviteter			
Lokalisering og regulering af forureningskilder samt regulering af virksomheder og bygge- og anlægsprojekter.	Løbende	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Regulering af virksomheder og bygge- og anlægsaktiviteter sker dog løbende
Styring af jordstrømme med henblik på rensning, genanvendelse eller deponering.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten foregår løbende.
Afværgeforanstaltninger på de daginstitutioner, hvor der er væsentlig forurening.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten foregår løbende.
Kortlægge og afvikle brugen af pesticider på private arealer.		MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført.
Fokus på potentielle kilder gennem øget tilsyn med virksomhederne i København.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er fokus på potentielle forureningskilder i virksomhederne.
Undersøge og påbegynde eventuelle afværgeforanstaltninger på alle kendte grundvandstruende forurenede arealer indenfor indsatsområderne Grøndal og Vesterbro inden 2010.	2009	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (for 2005).

Kloakreivering for at tætte kloakledninger, så ud-sivning af kloakvand til grundvandet begrænses.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Ødelagte rør mv. kortlægges ved TV-inspektion. Det er planen, at kloaksystemet er gået igennem ved udgangen af 2009.
Kommunen udarbejder en samlet jordplan inden udgangen af 2005 med uddybende mål og handlingsplaner for beskyttelse af jordmiljøet og håndtering af forurenede jord.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført. Jordplanen er udsat til 2006.
Alle boliger med risiko for indeklimaproblemer på grund af jordforurening er undersøgt, og der er gennemført afværgeforanstaltninger inden 2020.	2019	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (for 2005).
Inden 2006 vurderes risikoen for forureningsproblemer ved følsom arealanvendelse på områder med tidligere industri og baggårdsvirksomheder.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført. Prioritering er ændret, og problemerne opfanges af andre tiltag.
Løbende følges udviklingen i diffus jordforurening ud fra en kildetilgang, hvor emissionen fra fx trafik, virksomheder, affaldsforbrænding og privat kemikalieanvendelse vurderes.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (udføres løbende). Undersøgelser for diffus forurening vurderes generelt i forhold til relevans.
Styrke mulighederne for styring af jordstrømme med henblik på rensning, genanvendelse eller deponering.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Aktiviteten udføres løbende i forbindelse med administration af jordregulativ.
Løbende informere kommunens borgere om jordens forureningstilstand, om kommunens indsatser og resultater samt rådgive om, hvordan sundhedsrisiko ved jordkontakt imødegås. Kommunens rådgivning vil specielt have fokus på beskyttelse af udsatte befolkningsgrupper som fx små børn.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (udføres løbende).
Informere og rådgive grundejere, bygherrer, virksomheder og andre aktører om gældende forhold og regler vedrørende jord- og grundvandsområdet i København.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (udføres løbende).
Gennemføre forebyggende tilsynskamper med fokus på virksomheders oplag af kemiske stoffer og farligt affald, hvor de væsentligste kilder til jord- og grundvandsforurening findes.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (udføres løbende). Tilsynskampagnen om farlige oplag er gennemført og har ført til en række forebyggende tiltag. Der er ligeledes gennemført en kampagne om kemikalier i 2005.
Opfølgning			
Løbende overvågning af grundvandskvaliteten under byen.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (sker årligt).
Årlig indberetning i henhold til Jordforureningsloven til Miljøstyrelsen.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (sker årligt).
Årlig indberetning af mængder af forurenede jord fra transportører og modtageanlæg.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (sker årligt).

Kemiske stoffer og produkter

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil afskaffe miljø- og sundhedsskadelige stoffer og produkter i egne indkøb og forsøge at påvirke borgere og virksomheder til at gøre det samme gennem oplysning og samarbejde.	---	MFF	☹ Det er usikkert om målet nås. Stofferne fravælges i de centrale indkøbsaftaler der bliver miljøvurderet, men som dog kun dækker 25 % af kommunens samlede indkøb. Virksomheder inspireres og motiveres, gennem tilsynsarbejdet og Københavns Miljønetværk til at foretage miljørigtige indkøb. En kemitilsynskampagne er igangsat og løber til 2007. Erfaringen viser at virksomhederne generelt er opmærksomme på at undgå farlige stoffer og produkter. Dialogen gennem kampagnen og arbejdet i Københavns Miljønetværk giver ofte anledning til yderligere indsats på virksomhederne. Derudover arrangeres temamøder i samarbejde med virksomhederne.

Aktiviteter			
Kommunen vil fra 2004-2009 gennemføre en konkret indsats overfor PVC, vaske- og rengøringsmidler, byggematerialer, elektronik og klorerede opløsningsmidler, og kommunens indkøbspolitik skal være fuldt implementeret inden 2007. Det betyder bl.a. at: <ul style="list-style-type: none"> • PVC-holdige produkter skal fravælges, når der er alternativer. • Der kun må bruges miljørigtige vaske- og rengøringsmidler, og der gennemføres en intern kampagne om korrekt dosering. • Kravene strammes ved næste revision af retningslinjer for miljørigtigt byggeri. • Ingen indkøbte produkter må indeholde klorerede opløsningsmidler. 	2009	MFF	☹ Det er usikkert om aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Arbejdet er under planlægning. PVC-holdige produkter fravælges i de centrale indkøbsaftaler der miljøvurderes. Der er indgået en central indkøbsaftale om miljørigtige vaske- og rengøringsmidler. Der er ikke planlagt nogen kampagne om korrekt dosering. De miljøorienterede retningslinierne for byggeri og anlæg er skærpet i omfang, kvalitet og krav. I de centrale indkøbsaftaler der miljøvurderes fravælges produkter med klorerede opløsningsmidler. Oliebranchen har indgået en frivillig aftale med Miljøkontrollen om udfasning af miljøproblematiske vaske- og rengøringsmidler i bilvaskehaller.
Inden 2006 udarbejdes en samlet kemikalie strategi, som dels omfatter en tilsynsstrategi for kemikalier i virksomhedsarbejdet, dels en strategi for, hvordan kommunen i samarbejde med lokale miljøambassadører får skabt større bevidsthed og flere handlemuligheder for københavnere i forhold til kemikalier og produkter. Strategien vil ligeledes indeholde en konkretisering af mål og aktiviteter frem til 2009.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført til tiden. I Dogme-life-kemiprojektet udarbejdes et idékatalog til reduktion af kemikalietrykkel målrettet borgere, kommunen selv og virksomheder. Projektet skal være færdigt i 2007 og kan ses som en forløber for udvikling af kemikaliestrategier i de enkelte Dogme-kommuner.
Opfølgning			
Der følges løbende op på kommunens egen indkøbspolitik.	Løbende	ØKF, MFF	☺ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Miljøkontrollen har udarbejdet en status og opfølgning på den miljømæssige side af indkøbsaftalerne, som forelægges Teknik- og Miljøudvalget i 2006. Men der er ikke etableret en løbende opfølgning på indkøbspolitikken overordnet set.
For virksomheder opsamles erfaringer og resultater fra kemikalietilsyn.		MFF	☹ Aktiviteten er delvist gennemført til tiden. En kemikalietilsynskampagne er sat i gang og løber i 2005-2007. Mange virksomheder er selv meget opmærksomme på problematikken, men kampagnen har alligevel i flere tilfælde ført til yderligere tiltag på virksomhederne. Derudover arrangeres temamøder og der samarbejdes med enkelte virksomheder.
For borgere indbygges evalueringer i de konkrete planer.		MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført. Arbejdet med en kemikaliestrategi sker i regi af et EU-projekt under Dogme 2000, som først vil være færdigt ved udgangen af 2007. Opfølgning og evaluering vil blive en del planen.

Sundhed i byens rum

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil tage højde for folkesundheden, når byens offentlige rum og byens trafik planlægges og udformes.		BTF, ØKF	☺ Målet er nået. Cykeltrafikken prioriteres meget højt, der bygges nye cykelstier og -ruter, i 2006 åbner en cykel/gangbro over havnen og trafiksikkerhedsarbejdet fokuserer meget på de bløde trafikanter. I indretningen af byens pladser og parker fokuseres meget på at skabe plads til bevægelse.
Det skal være muligt at færdes i grønne områder uden at blive stresset af støj eller bekymret for forurenede luft eller jord.		MFF, BTF	☹ Målet er ikke nået.
Der skal være lettilgængelige offentlige grønne områder til rådighed indenfor en afstand af 200 meter fra boligen.		BTF	☹ Målet vil ikke kunne nås indenfor de kommende 15 – 20 år.

Der skal skabes attraktive grønne stiforbindelser for cyklister og gående, der sammenbinder de grønne områder.		BTF	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. De grønne cykelruter udbygges i byudviklingsområderne gennem krav i lokalplanlægningen. Kommunen bygger Nørrebro-ruten og forventer at starte på Amagerruten. Der bygges endvidere en cykel/gangbro over havneløbet ved Fisketorvet. Udbygningen foregår dog forholdsvist langsomt, og med den nuværende udbygningstakt vil der gå mange år for eksempelvis de grønne cykelruter er realiseret.
De grønne og blå områder i byen skal styrkes, og der skal sikres mulighed for friluftsliv og rekreative oplevelser for alle året rundt.		MFF, BTF	☹ Målet er kun delvist nået. Der arbejdes til stadighed på at optimere mulighed for bedre friluftsliv og rekreative oplevelser, bl.a. gennem Parkpolitik, pleje og udviklingsplaner og planlægning af nye områder.
Der skal arbejdes for trykke og mere udfordrende udearealer for børn og unge, der styrker lysten til leg og bevægelse.		BTF	☹ Målet er kun delvist nået. Der arbejdes løbende på at forbedre udearealer for børn og unge, bl.a. bliver der i år gennemført forbedrende aktiviteter på en række legepladser, og boldbaner i parker.
Aktiviteter			
Som opfølgning på folkesundhedsplanen gøres en indsats for at inddrage folkesundheden mere bevidst i forbindelse med den øvrige sektorplanlægning fx i forbindelse med Trafik- og Miljøplan, lokale trafik- og byrumsplaner, trafikikkerhedsplan, parkpolitik, cykelpolitik og legepladspolitik og i forbindelse med udbygning af skoler og daginstitutioner.		BTF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Folkesundheden er i særlig fokus i forbindelse med planlægning af miljøzoner, kørselsafgifter, cykeludbygning og skolevejsplanlægning. Der er endnu ikke lavet en specifik evaluering af indsatsen, men ofte gennemføres undersøgelser af sundhedseffekter af forskellige tiltag eller transportformer.
Kommunen vil sætte øget fokus på støj i de offentlige rum (arealerne omkring boligen, byens pladser, torve og parker mv.). Inden 2005 gennemføres en støjkortlægning som grundlag for at klassificere områderne og fastsætte krav til støjniveau og behov for støjskyttelse.	2004	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført til tiden. I forbindelse med den lokale støjhandlingsplan i Folehaven, har der været meget fokus på at mindske støjen på udearealerne. Derudover er Miljøkontrollen i dialog med en boligforening om at indtænke støjproblemerne på udearealer. Støjkortlægningen af det offentlige rum er udsat til 2006 og 2007.
Opfølgning			
Cykelregnskab som offentliggøres hvert andet år.	Hvert andet år	BTF	☺ Aktiviteten gennemføres som planlagt.
Det foreslås, at Parkpolitikken følges op med lignende regnskab.		BTF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført til tiden.

Kost- og motionsvaner			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	
Skolen skal i hele sit virke medtænke sundhedsfremme og forebyggelse bredt – både pædagogisk og organisatorisk – så eleverne får forudsætninger for aktivt at fremme deres egen og andres sundhed.		UUF, SUF	☹ Målet er kun delvis nået. Men det generelle indtryk er, at skolerne tager det alvorligt, og der arbejdes med området i et vist omfang. Der er udarbejdet materialer til 5. – 6. klasser, og materiale til 8. – 9. klasser er under udvikling.
Alle elever i københavnske folkeskoler skal have mulighed for at benytte et økologisk, sundt, billigt og stabilt madtilbud i skolen inden udgangen af 2006.	2006	UUF, SUF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. På 48 af 73 skoler kan eleverne nu få et sundt og billigt måltid, og på alle folkeskoler forventes muligheden at eksistere i 2007. Økologiprocenten er i dag på knap 50%.
Elevernes fysiske aktivitet og bevægelse i skolen skal styrkes, både som en del af undervisningen og som en del af fritiden.		UUF, SUF, BTF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Der arbejdes med området på både skoler og fritidshjem, og specielt i de små klasser. Af ansøgningerne til legepladspuljen fremgår det desuden, at det er et område, som optager skolerne meget. Projektet Idræt og socialt arbejde efter skoletid tilbydes på tre skoler i Kgs. Enghave, i Tingbjerg og skolerne ved Øresundsvej. Note C

Forældre, de relevante forvaltninger og lokale brugerbestyrelser skal samarbejde om at sikre, at børn og unge i størst mulig omfang cykler eller går til og fra skole, institutioner og fritidsaktiviteter.		BTF, UUF	☹ Målet er kun delvis nået. I samarbejde med skolerne arbejdes for at sikre en så tryk og sikker en skolevej som muligt. I kombination hermed bør der fokuseres på information og kampagner rette mod såvel børn og unge som deres forældre, for at opfylde målet. Denne aktivitet løftes kun sporadisk.
Aktiviteter	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen arbejder på at indføre KØSS på alle skoler inden udgangen af 2006. Derudover arbejdes der på at sikre en sammenhæng mellem økologisk, sund skolemad og mad i fritidshjem og klubber, hvor der i dag ikke er en generel indsats for økologisk og sund mad.	2006	UUF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der er arbejdet med at indføre mad, måltid og motionspolitikker for fritidshjem og klubber. Projektet har været i høring og forventes godkendt. Målet for KØSS er dog ændret til udgangen af 2007.
Kommunen satser desuden på at skabe gode legeområder og idrætsfaciliteter generelt. Samarbejdet mellem de lokale idrætsforeninger og skolen styrkes gennem projektet "Mere og Bedre Idræt", som har kørt de seneste tre år. Projektet fortsætter de kommende skoleår med 12 nye skoler. Kommunen sætter ligeledes fokus på idræts- og bevægelsesaktiviteter i forbindelse med sammentænkningen af skole og fritidshjem.		UUF	☺ Aktiviteten er gennemført. Projekt Mere og bedre idræt stoppede som planlagt i 2004. Projektet blev gennemført som forventet, og de 12 nye skoler kom også gennem projektføreløbet.
Derudover arbejdes der på at skabe gode legeområder og idrætsfaciliteter samt sikre skoleveje, så børn, der bor inden for en rimelig afstand enten kan gå eller cykle i skole uden at komme til skade i trafikken.		UUF, FAF, KFF, BTF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. I samarbejde med skolerne forbedres trafiksikkerheden og -trygheden omkring skolerne. Der er etableret en legepladspulje, som skolerne kan søge midler fra, og der er ansat en landskabsarkitekt til at højne niveauet af valgte løsninger. Der er etableret gå-busser, hvor børn ledsaget af voksne kan gå i skole. FAF er i øjeblikket ved at udvikle politikker for mad og bevægelse for kommunens dagtilbud Målet er blandt andet at sikre yderligere fokus på sund mad og gode bevægelsesvaner i kommunens dagtilbud. I 2006 igangsættes forskellige initiativer til at støtte dagtilbudenes implementering på bevægelsesområdet. Note D
Opfølgning			
Løbende opfølgning på KØSS via styregruppe og offentliggøres i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	UUF, ØKF, MFF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. Mål og planer følges. Økologiprocenter opgøres i kommunens grønne regnskab.
Løbende opfølgning på projektet "Mere og Bedre Idræt" via styregruppe		UUF	☺ Aktiviteten er gennemført. Projektet er stoppet, men forløb som planlagt.

Noter til Miljø og sundhed

Note A

BTF har 102 biler, 69 har filter, 4 har ikke selvom de er egnede. 29 er ikke egnede.

☹ I UUF har 3 ud af 4 egnede biler fået monteret partikelfiltre. Det er usikkert om den sidste får monteret filter i 2005.

SUF har ingen biler der er omfattet.

☺ FAF: Målet er nået ved udgangen af 2005.

☺ Kultur- og Fritidsforvaltningen har 3 køretøjer, der er omfattet af kravet, og har monteret partikelfiltre.

Note B

☹ FAF benytter ikke herbicider på forvaltningens bemandede legepladser. På det øvrige institutionsområde (dag – og amtskommunale institutioner) er der selvforvaltning, hvorfor FAF ikke kan udelukke at der anvendes

herbicider til ukrudtsbekæmpelse. FAF har i 2001 skrevet til de institutioner, der ligger i vandindvindingsområder, med rådgivning om alternativer til pesticider ved ukrudtsbekæmpelse.

Note C

Der arbejdes med området på både skoler og fritidshjem, bl.a. I samtækningsprojekterne og specielt i de små klasser. Af ansøgningerne til legepladspuljen fremgår det desuden at det er et område som optager skolerne meget.

SUF: ISA (Idræt og socialt arbejde efter skoletid) tilbydes på 3 skoler til elever i Kgs. Enghave. Tingbjerg og skolerne ved Øresundsvej. I 2005 medvirkede 60 elever fra 8. – 10. klasser og 340 elever fra 1. – 5. klasse.

Note D

😊 BTF: Aktiviteten er gennemført. I samarbejde med skolerne forbedres trafikikkerheden og –trygheden omkring skolerne.

😊 I UUF er der etableret en legepladspulje skolerne kan søge midler fra. I 2005 er der ansat en landskabsarkitekt til at højne niveauet af valgte løsninger. I efteråret 2005 har der været afholdt en kampagne om gåbusser, hvor børn ledsaget af en voksen kan gå i skole.

😊 FAF er i øjeblikket ved at udvikle politikker for mad og bevægelse for kommunens dagtilbud (udvalgsbehandles ultimo 2005). Målsætning: at synliggøre den politiske retning og sikre et yderligere fokus på sund mad og gode bevægelsesvaner i kommunens dagtilbud. Politikkerne er rummelige og rammesættende. Det enkelte dagtilbud bliver ansvarlig for implementeringen via deres årsplaner og daglige praksis. Implementeringen støttes af sundhedsplejersker og kommunallæger gennem deres konsulentfunktion for dagtilbudene. Derudover iværksætter FAF i 2006, i samarbejde med Folkesundhed København, forskellige initiativer til at støtte dagtilbudenes implementering, herunder formidling af viden og inspiration på bevægelsesområdet. I tilknytning hertil tilbyder Folkesundhed København i 2006 besøg i dagtilbud af et bevægelseskorps, som kan inspirere dagtilbudet til bevægelsesaktiviteter.

😞 KFF: Målet er kun delvist nået. I Kultur- og Fritidsforvaltningen foretages en løbende udvikling af de eksisterende idrætsfaciliteter og nye kommer til.

FORANKRING HOS BORGERE OG VIRKSOMHEDER

Forankring af miljøarbejdet i lokalområderne			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Boligområderne skal inddrages i udarbejdelse af lokale Agenda 21-planer.		MFF	⊗ Målet vil ikke kunne nås til tiden. Der mangler en afklaring af, hvad der menes med en lokal Agenda 21-plan. Der er ikke udarbejdet lokale Agenda 21-planer. I de bydele hvor der er Agenda 21-centre udarbejder centrene arbejdsprogrammer og årsplaner, som blandt nogle bydele kaldes lokale Agenda 21-planer. Borgerne inddrages mere eller mindre systematisk.
Kommunen vil støtte lokale miljøprojekter.		MFF	☺ Målet er nået. Der arbejdes løbende med at støtte lokale miljøprojekter. Gennem Byøkologisk Fond uddeles hvert år 1,5 mio. kr. til udviklings- og handlingsorienterede projekter og formidling om byøkologi og Agenda 21. Til og med 2007 uddeles der årligt 1 mio. kr. gennem Agenda 21-puljen til at forankre miljøarbejdet i de bydele, der ikke har Agenda 21-centre.
Aktiviteter			
I 2004 gennemføres en evaluering af Agenda 21-centrene og Agenda 21-puljen for at vurdere, om det er lykkedes at forankre miljøarbejdet lokalt. Evalueringen følges op med et konkret forslag til, hvordan miljøarbejdet fremover skal forankres i alle bydele.	2004	MFF	☺ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Der er foretaget evaluering af Agenda 21-centrene i starten af 2005. Agenda 21-puljen er evalueret i efteråret 2005. Der er ikke udarbejdet et konkret forslag til, hvordan miljøarbejdet fremover skal forankres i alle bydele.
Anvende Agenda 21-puljen til at støtte forankring af det lokale miljøarbejde særligt i de bydele, som ikke har et Agenda 21-center. Der er afsat 750.000 kr. årligt i perioden 2003-2005.	2005	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Agenda 21 puljen har som planlagt uddelt støtte til lokale projekter i de bydele, der ikke har et Agenda 21 center.
Støtte udviklings- og evalueringsprojekter, handlingsorienterede projekter og formidling indenfor byøkologi og Agenda 21 via Den Byøkologiske Fond. Fonden uddeler årligt 1,5 mio. kr. Derudover er der Københavns Miljøpris på 25.000 kr. som uddeles årligt. Prisen støtter forslag til løsninger på Københavns miljøproblemer.	Årligt	MFF, BTF	☺ Aktiviteten er gennemført. Byøkologisk Fond har som planlagt uddelt 1,5 mio. kr. Derudover er miljøprisen uddelt hvert år som planlagt.
Kommunen vil første gang i 2005 og herefter hvert andet år afholdes en konference om resultaterne af det lokale miljøarbejde med deltagelse af borgere, embedsmænd og politikere.	Hvert andet år fra 2005	MFF	⊗ Aktiviteten er ikke gennemført til tiden. Det forventes at der afholdes en konference i starten af 2006.
Opfølgning			
Udvikle indikatorer for effekten af det lokale miljøarbejde og måle på disse hvert andet år i forbindelse med en generel borgerundersøgelse.	Hvert andet år	MFF	⊗ Målet er ikke nået. Der er ikke udviklet indikatorer for effekten af det lokale miljøarbejde. I forbindelse med et life-projekt vil der blive udarbejdet en eller flere indikatorer som er fælles for Dogme-kommunerne.
Opgørelse af antal lokale Agenda 21-planer.		MFF	☺ Det er usikkert om aktiviteten vil blive gennemført. Der mangler en afklaring af hvad der menes med en lokal agenda 21 plan.
Opgørelse af antal projekter mellem lokale aktører og kommunen.		MFF	☺ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Sker delvist gennem Dogme-revision, men opgørelsen er ufuldstændig og ikke sammenlignelig fra år til år.

Forankring af miljøarbejdet i erhvervslivet

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Erhvervslivet skal inddrages formelt i udvikling af et bedre miljø.		MFF	☺ Målet er nået. Erhvervslivet inddrages gennem Københavns Miljønetværk i udvikling af et bedre miljø. Der er dog kun kontakt med en mindre del af byens virksomheder.
Inden udgangen af 2008 har Københavns Miljønetværk 350 medlemmer. Københavns Miljønetværk skal rumme flere netværk, der repræsenterer de forskellige brancher.	2008	MFF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Der var i 2005 153 medlemmer i Københavns Miljønetværk. Der er etableret et undernetværk for grønne butikker, og der arbejdes på at etablere et netværk for grønne kontorer og for frisører.
Inden udgangen af 2008 har 900 forskellige virksomheder deltaget i en af netværkets aktiviteter.	2008	MFF	☺ Målet vil kunne nås til tiden. I 2005 havde 500 virksomheder deltaget i en af miljønetværkets aktiviteter.
Aktiviteter			
Københavns Miljønetværk gennemfører en række aktiviteter, fx kurser, temamøder og medlemsmøder.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der gennemføres løbende aktiviteter i miljønetværket. I 2005 er der gennemført 16 aktiviteter.
For at tiltrække nye virksomhedstyper udbyder netværket målrettede aktiviteter, som passer til virksomhedernes behov. Der arbejdes på at synliggøre netværket gennem flere kanaler, fx i forbindelse med tilsyn, arrangementer som Miljøtrafikuge og Miljøfestival samt personlig kontakt til relevante virksomheder. Desuden udgives der et elektronisk nyhedsbrev fire gange årligt.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Kampagne- materiale til rekruttering af kontorvirksomheder og butikker er udarbejdet. Netværket deltog i Miljøfestivalen med markedsføring af grønne butikker. I 2005 er der udgivet 3 nyhedsbreve.
Inden udgangen af 2004 udarbejdes en strategi, som skal være retningsgivende for arbejdet på virksomhedsområdet de næste fire år. Strategien skal tage udgangspunkt i erhvervssammensætningen i København, og i de overordnede miljømæssige forhold på virksomhederne. Strategien skal indeholde målsætninger og mulige indsatser for at nedsætte forurening, ressourceforbrug, affaldsproduktion mv.	2004	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. I 2005 blev Miljøstrategi for virksomhedsområdet 2005 - 2008 godkendt. Strategien indeholder målsætninger og mulige indsatser for otte udvalgte områder.
Opfølgning			
Løbende evaluering af miljønetværkets aktiviteter.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Større aktiviteter evalueres.
Opgørelse af antallet af virksomheder og brancher, der er repræsenteret som medlemmer i netværket samt antallet af deltagende virksomheder i netværkets aktiviteter.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. 22 forskellige brancher er repræsenteret i netværket. Antallet af netværksmedlemmer og antallet af virksomheder der deltager i netværkets aktiviteter, opgøres løbende.
Opgørelse af antallet af miljøcertificerede offentlige og private virksomheder i København.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Data er opgjort i Københavnernes Grønne Regnskab for 2004.

Miljøundervisning og miljøinformation

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Kommunen vil i samarbejde med skoler, virksomheder og myndigheder motivere til og give børn og unge forståelse for at værne om vores ressourcer og miljøet som helhed, for herigennem at få en ny generation af miljøbevidste borgere i København.		UUF, FAF, MFF	☺ Målsætningen opfyldes gennem Miljøtjenestens aktivitetstilbud, hvor børnene og de unge får naturoplevelser og viden om miljø- og naturforhold. Der er dog ikke fundet ressourcer til at servicere 0-6 års området på samme niveau som skolerne. Note A
Kommunen vil øge miljøkompetencen hos borgere, erhvervsliv og i kommunen.		MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Det sker mere eller mindre systematisk i forhold til borgerne. I forhold til Kommunen selv, sker det i forbindelse med miljøledelse. For erhvervsliv øges miljøkompetencen gennem aktiviteter i Miljønetværket og gennem dialog med og tilsyn på virksomhederne.

Kommunen vil informere om hvordan man kan handle miljørigtigt.		MFF	☺ Målet er nået. Der er løbende aktiviteter som kemiagenterne, grønne butikker, affaldssortering og Miljøtjenestens aktiviteter. Derudover arbejdes der via kampagner og Internettet med at informere om, hvordan man kan handle miljørigtigt på en række områder.
Kommunen vil gøre relevante miljødata elektronisk tilgængelige for borgerne og for kommunens virksomheder senest ved udgangen af 2005.	2005	MFF	☹ Målet er kun delvist nået. Støjdata bliver først tilgængeligt i fuld skala i 2007. Affaldsdata, miljøgodkendelser og historik på badevandsdata vil være på nettet i 2006.
Aktiviteter			
Kommunen gennemfører følgende aktiviteter som led i natur- og miljøundervisningen for børn og unge: - Københavns Naturskole: 10 økobaser, 7 mininatureskoler, Kalvebod Naturskole. - Miljøtjenesten: Øresundsmiljøskolen, Energi- og Vandværkstedet, Naturværkstedet på Kløvermarken og samarbejde med virksomheder, myndigheder og miljøinstitutioner. - Grøn Skole København: Byøkologiske tiltag på skoler og institutioner, miljøledelse, grønne netværk, grøn skolekonsulentordning og udearealer.	Løbende	UUF, FAF, MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Målet om at øge børn og unges miljø- og naturforståelse opfyldes gennem Afdelingen for Bæredygtig Udvikling i UUF, Miljøtjenestens aktivitetstilbud som f.eks. naturskolerne, Energi- og vandværkstedet, Grøn skole og miljøledelse
Nedsættelse af arbejdsgruppe som inden udgangen af 2005, dels undersøger relevante målgrupper og deres interesse for miljøundervisning, dels udarbejder et forslag til, hvordan miljøkompetencen hos forskellige målgrupper kan øges. Målgrupperne kan fx være ansatte i Københavns virksomheder og i kommunen samt unge og ældre. Udvikling af miljøkompetencer i erhvervslivet vil især ske igennem Københavns Miljønetværk.	2005	MFF, UUF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der er nedsat en projektgruppe, som har udarbejdet et forslag til projekt, som retter sig mod nybagte forældre og handler om kemi.
Videreudvikle Miljøfestivalen og Miljøtrafikugen hvert år på baggrund af evalueringen og inspirationsmøder med lokale aktører.	Hvert år	MFF, BTF, ØKF	☺ Aktiviteten er gennemført enenemføres løbende). Udgangspunktet for arbejdet med Miljøfestival 2005 var bl.a. evalueringen af den forrige festival. I 2005 blev arbejdet med forbedring af blandt andet organisering, program, fokus på miljø i hovedstadsregionen mv., så festivalen blev mere målrettet de besøgendes behov. På grundlag af evalueringen af Miljøtrafikugen er det indstillet, at aktiviteten fortsætter inden for de hidtidige rammer. Der forventes politisk stillingtagen primo 2006.
Udvikle Københavnerne Grønne regnskab så de indikatorer der vises, afspejler status på kommunes beslutninger og mål indenfor miljø samt forholder sig til de miljøoplysninger borgerne ønsker. Et eksempel herpå er at Dogmeindikatorerne vil blive præciseret, og der vil blive udarbejdet en model for, hvordan den årlige måling kan gennemføres. Københavnerne Grønne Regnskab for 2004 vil indeholde alle Dogme 2000-indikatorerne. Derudover vil regnskabet fremover indeholde gode historier om, hvordan man kan handle miljørigtigt i hverdagen.	2005	MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Regnskabet for 2004 har ændret karakter, så det indeholder MFU's beretning for udvalgte områder. Regnskabet for 2004 indeholder ikke alle Dogmeindikatorer. Vægten på regnskabet er fremover på status og dokumentation, og gode historier er derfor fravalgt.
Opfølgning			
Der evalueres og sættes mål for skolernes og institutionernes arbejde med at implementere bæredygtighed i udviklingsplaner og virksomhedsplaner samt deres brug af naturskoler og Miljøtjenestens aktivitetssteder for børn og voksne.		UUF, FAF, MFF	☹ Aktiviteten er kun delvis gennemført. Processen er i gang, idet naturskoler og Miljøtjenestens aktivitetssteder anvendes. Der sættes ikke systematisk mål for brugen og evaluering af aktiviteterne. Dette forventes imidlertid fremmet ved indførelse af miljøledelse op skoler og institutioner. I FAFs pædagogiske perspektivplan indgår målet om at give børn mulighed for at tilegne sig viden om naturen, som kan medvirke til en forståelse af samspillet med og i naturen. Note B

Kommunen evaluerer hvert år Miljøfestival og Miljøtrafikugen via et uafhængigt analysebureau.	Hvert år	MFF, BTF, ØKF	☺ Aktiviteten er gennemført. Miljøkontrollen har i 2005 benyttet Miljø og Forsyningsforvaltningens borgerpanel til at evaluere på de besøgenes udbytte af Miljøfestivalen. Derudover er effekten af den gennemførte affaldskonkurrence evalueret via et uafhængigt analysebureau. Miljøtrafikugen bliver evalueret hvert år.
Der gennemføres brugertests- og brugerundersøgelser af Miljøkontrollens hjemmeside.		MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Undersøgelsen er planlagt og finder sted i 2005
Der gennemføres borgerundersøgelser om københavnernes viden, holdning og adfærd i forhold til miljø.		MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der er planlagt en borgerundersøgelse i 2006.

Noter til Forankring hos borgere og virksomheder

Note A

☹ FAF er en del af Miljøtjenesten og bidrager herigennem til at kommunens daginstitutioner kan få adgang til kommunens eksperimenterende miljøskoler. Tiltag som "Børnehaver og Miljø" og Grøn Vision – Grøn Institution" er aktivitetstilbud og natur- og miljøformidling til børn fra 0-6 år. Der er dog ikke fundet ressourcer til at servicere hele 0-6 års området på samme niveau som på skolerne. Der er derfor plads til forbedringer i forhold til udbuddet af tilbud 0-6 års området.

Note B

☺ I FAF indgår målsætningen om samspil mellem børn og natur i lov om pædagogiske læreplaner. Her er "Natur og Naturfænomener" et af seks temaer. I FAFs pædagogiske perspektivplan indgår målsætningen om "at give børn mulighed for at tilegne sig viden om naturen, som kan medvirke til en forståelse af samspillet med og i naturen".

FEJ FOR EGEN DØR

Miljøledelse			
Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Der skal indføres miljøledelse i samtlige forvaltninger og institutioner i Københavns Kommune over tid.		Alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil blive nået til tiden. BR har med Agenda 21-planen besluttet at alle forvaltninger og institutioner i kommunen skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008. Men der er der ikke enighed i kommunens syv forvaltninger, om målet vil blive nået inden udgangen af 2008. (se nedenfor)
Alle forvaltninger i Københavns Kommune skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008.	2008	Alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil blive nået til tiden. BR har med Agenda 21-planen besluttet at alle forvaltninger og institutioner i kommunen skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008. Efterfølgende har BR i april 2005 finansieret beslutningen ved at konvertere Energipuljen fra 1. januar 2005 således, at midlerne anvendes til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne. I beslutningen forudsættes det, at udgifterne til miljøcertificering af kommunens forvaltninger kan dækkes af de omprioriterede midler fra energipuljen. Eventuelle udgifter i forbindelse med indførelse af miljøledelse, der ikke dækkes af midlerne fra energipuljen, skal holdes indenfor de økonomiske rammer BR har fastsat for forvaltningerne. På trods af dette er der ikke enighed i kommunens syv forvaltninger, om målet vil blive nået inden udgangen af 2008. UUF og FAF har lavet en plan for indførelse af miljøledelse, men tror ikke at målet vil blive nået. MFF, BTF og KFF tror, at målet vil kunne nås til tiden. SUF arbejder på en plan for indførelse af miljøledelse. ØKF tror at målet kan nås. Note A
Aktiviteter			
Miljøkortlægninger af alle forvaltninger inden udgangen af 2006.	2006	Alle forvaltninger	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Mange forvaltninger har ændret strategi siden planens vedtagelse og vil gennemføre alle led i miljøcertificering på en gang. Nogle institutioner vil derfor først blive kortlagt i 2007 og 2008. Note B
Introduktion til miljøledelsessystemet til alle ansatte i forvaltninger inden 2007.	2006	Alle forvaltninger	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Mange forvaltninger har ændret strategi siden planens vedtagelse og vil gennemføre alle led i miljøcertificering på en gang. Nogle institutioner vil derfor først blive introduceret til miljøledelse i 2007 og 2008. Note C
Interne revisioner i alle forvaltninger i 2007.	2007	Alle forvaltninger	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Mange forvaltninger har ændret strategi siden planens vedtagelse og vil gennemføre alle led i miljøcertificering på en gang. Nogle institutioner vil derfor først have interne revisioner i 2008. Note D
Uddannelse af personale i forvaltninger til at indføre og vedligeholde miljøledelsessystemer inden udgangen af 2008.	2008	Alle forvaltninger	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Mange forvaltninger har ændret strategi siden planens vedtagelse og vil gennemføre alle led i miljøcertificering på en gang. Nogle institutioner vil derfor først få uddannet personale i 2007 og 2008. Note E

Certificering efter ISO 14001 eller EMAS-registrering af alle forvaltninger inden udgangen af 2008.	2008	Alle forvaltninger	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Se ovenstående.
Arbejdsgruppen for miljøcertificering følger løbende op på arbejdet med miljøledelse og koordinerer institutionerne imellem.	Løbende	MFF , Alle forvaltninger	☺ Aktiviteten er gennemført og sker efter behov. FAF vurderer, at der fremover vil være behov for langt mere faglig bistand og etablering af et mere formelt samarbejde.
Opfølgning			
Antallet af miljøcertificerede institutioner afrapporteres i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF , alle forvaltninger	☺ Aktiviteten er gennemført. Antallet er afrapporteret i 2002-2004. Er også planlagt at skulle ske fremover.

Miljøvurdering af indstillinger

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Fra 2005 skal kommunens forvaltninger miljøvurdere alle indstillinger, som giver en væsentlig påvirkning af miljøet.	2005	Alle forvaltninger	☹ Målet er ikke nået. En opgørelse fra 2. kvartal i 2005 viser, at der for mange forvaltninger er langt igen i forhold til at alle indstillinger der giver en væsentlig miljøpåvirkning af miljøet, miljøvurderes. For MFF og BTF gælder, at de har mange sager der er omfattet og hvor den ny metode enten ikke er brugt eller miljøvurderingen er mangelfuld. UUF er længst af alle forvaltninger med hensyn til implementering af den nye metode. I SUF, FAF og KFF gælder at kun få sager er omfattet af ny metode. Hovedparten af sager der er omfattet har dog haft en mangelfuld miljøvurdering.
Aktiviteter			
Alle forvaltninger gennemfører en screening af alle sagstyper inden medio 2004. Det vurderes hvilke sagstyper, der giver væsentlig påvirkning af miljøet, og hvilke politisk vedtagne mål, der kobler sig til den enkelte sagstype, samt om der er behov for yderligere kompetenceudvikling indenfor miljø.	2004	Alle forvaltninger	☺ Aktiviteten er gennemført som planlagt i alle forvaltninger.
Løbende opdatering og formidling af nye eller ændrede miljømål samt udvikling af redskaber til brug ved miljøvurderinger.	Løbende	MFF	☺ Aktiviteten er gennemført og sker løbende. Sidste opdatering var i april 2005.
Pilotprojekt på miljøvurdering af et afsnit af kommuneplanen afsluttes medio 2004.	2004	ØKF, MFF, SUF, BTF	☺ Aktiviteten er gennemført. I forbindelse med udarbejdelsen af kommuneplan 2005 blev der gennemført en strategisk miljøvurdering af byudviklingsstrategien og af retningslinierne i "Trafik og byens rum" i hovedstrukturen.
Miljø- og Forsyningsforvaltningen vil fortsat fungere som sekretariat for arbejdet med miljøvurderinger samt følge og understøtte arbejdet i forvaltningerne efter behov.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført og sker løbende.
Opfølgning			
Årlig status for arbejdet med miljøvurderinger, herunder optælling af udførte miljøvurderinger, rapporteres i Københavns Kommunes grønne regnskab.	Årligt	MFF , alle forvaltninger	☺ Aktiviteten vil blive gennem til tiden. Vil som planlagt ske i regnskabet for 2005 som udkommer i 2006

Grønt budget og grønt regnskab

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Der skal indføres Grønt Budget for alle forvaltninger i Københavns Kommune fra 2006.	2006	Alle forvaltninger	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Der er indført grønne budgetmål for 2006 og der vil blive indført grønne budgetmål fremover. Budgetmålene for 2006 er revideret i UUF, FAF og KFF.

Københavns Kommunes Grønne Regnskab skal synliggøre indsatsen for at mindske miljøbelastning og ressourceforbrug i forvaltninger og institutioner over for kommunens ansatte samt over for borgere og virksomheder.		MFF , alle forvaltninger	☺ Målet er nået. Københavns Kommunes Grønne Regnskab dokumenterer og synliggør status på kommunens eget miljøarbejde.
Københavns Kommunes Grønne Regnskab for 2005 skal indeholde de indikatorer der kræves i Dogme 2000 samarbejdet.	2005	MFF , alle forvaltninger	☹ Målet er kun delvist nået. Regnskabet indeholder ikke oplysninger om affaldshåndtering herunder genanvendelse for kommunens institutioner.
Aktiviteter			
Miljøkortlægning af alle forvaltninger og institutioner, eventuelt i forbindelse med indførelse af miljøledelse inden udgangen af 2006.	2006	Alle forvaltninger	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Mange forvaltninger har ændret strategi siden planens vedtagelse og vil gennemføre alle led i miljøcertificering på en gang. Nogle institutioner vil derfor først blive kortlagt i 2007 og 2008. Note B
Introduktion til opstilling af Grønt Budget for centrale personer i forvaltninger og institutioner inden 2007.	2006	MFF , alle forvaltninger	☺ Aktiviteten er gennemført. Introduktion er sket i 2005 for de to indsatsområder miljøledelse og økologi.
Udarbejdelse af årlige grønne budgetter i forvaltninger og institutioner med sekretariatsbistand fra Miljøkontrollen efter behov.	Årligt	Alle forvaltninger	☺ Aktiviteten er gennemført. Er sket i 2005 for de to indsatsområder miljøledelse og økologi.
Udarbejdelse af koncept for hvordan regnskabet for 2005 kan komme til at indeholde alle de indikatorer, der kræves i forhold til Dogme 2000.		MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført. Er sket undtagen for genanvendelse.
Udarbejdelse af formidlingsplan for regnskabet der sikrer, at ansatte, borgere og virksomheder i København får et øget kendskab til kommunens miljømål og øvrige miljøindsats.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Formidlingsplan er udarbejdet.
Opfølgning			
Opfølgning på Grønt Budget via revisionen af Dogme 2000.		MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Er planlagt i forhold til den kommende Dogmerekvision
Offentliggørelse af Grønt Budget sammen med kommunens budget. Resultaterne afreporteres efterfølgende i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.		MFF , alle forvaltninger	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Er planlagt til at ske i regnskabet for 2005 som ud kommer i sommeren 2006.
Projektgruppen bag Københavns Kommunes Grønne Regnskab vil i dialog med de andre forvaltninger følge op på modtagelsen og brugen af regnskabet fx gennem en mindre brugerundersøgelse.		MFF, ØKF	☺ Aktiviteten er gennemført og sker løbende.
Mål og status for Københavns Kommunes Grønne Regnskab vil fremgå af regnskabet og Dogmerekvisionen.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført for 2004 regnskabet og vil også ske fremover

Miljøbevidste indkøb og økologiske fødevarer

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Der skal være udformet en miljømæssig bæredygtig indkøbspolitik.		ØKF, MFF	☺ Der er formuleret en indkøbspolitik for kommunen som formulerer hensynet til miljøet som et parameter ved indgåelse af indkøbsaftaler. Der er ikke på nuværende tidspunkt planer om en selvstændig revision af politikken, men da indkøbsstrategien skal revideres inden 2007 vil der i den forbindelse også blive kigget på den eksisterende indkøbspolitik.

Mindst 75% af det offentlige fødevarerforbrug skal være økologisk.		Alle forvaltninger	⊗ Målet vil ikke kunne nås til tiden. Målet er i forbindelse med Agenda 21 planen blevet tidsbestemt til udgangen af 2008. Det blev ligeledes forudsat, at der blev afsat 4 mio. kr. årligt i 2006-2008. Der er foreløbig kun fundet midler i 2006. Omlægningen startet, men der mangler stadig 312 daginstitutioner, 39 kantiner, 61 døgninstitutioner, 30 plejehjem og produktionskøkkener, 22 skoleboder, 63 skolekøkkener, 200 fritidshjem/klubber og 25 idrætsanlæg.
Kommunen vil øge andelen af leverandører, der er EMAS-registreret eller lever op til kriterier for certificering efter ISO 14001 til 80% i 2007.	2007	ØKF , alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. En opgørelse for 2004 viser, at 40 % af kommunens leverandører miljøcertificerede eller lever op til kravene for certificering efter ISO 14001.
Kommunen vil vægte miljø- og arbejdsmiljøspørgsmål mindst 20% som udgangspunkt i forbindelse med vurdering af tilbudene.		ØKF , alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Målet er nået for de centrale indkøbsaftaler der bliver miljøvurderet, der kun dækker 25 % af kommunens samlede indkøbspotentiale.
Kommunen vil fra 2007 ikke købe produkter, der indeholder PVC, klorerede opløsningsmidler samt stoffer, der står på Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer.	2007	ØKF , alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Stofferne fravælges i de centrale indkøbsaftaler der bliver miljøvurderet. Det gælder dog kun for 25 % af kommunens samlede indkøbspotentiale.
Kommunen vil ved indkøb af elforbrugende produkter stille samme krav til produkternes energiforbrug som Elsparefondens A-klub.		ØKF , alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Sker for de centrale indkøbsaftaler, som udgør 16% af kommunens samlede indkøbspotentiale.
Kommunen vil efterspørge miljømærkede produkter.		ØKF , alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Sker for de centrale indkøbsaftaler, som udgør 16% af kommunens samlede indkøbspotentiale
75% af den mad, som serveres i kommunens køkkener og kantiner, skal være økologisk inden udgangen af 2008.	2008	Alle forvaltninger	⊗ Målet vil ikke kunne nås til tiden. Målet er i forbindelse med Agenda 21 planen blevet tidsbestemt. Målet er dog endnu ikke fuldt finansieret. Omlægningen startet, men der mangler stadig 312 daginstitutioner, 39 kantiner, 61 døgninstitutioner, 30 plejehjem og produktionskøkkener, 25 skoleboder, 63 skolekøkkener, 200 fritidshjem/klubber og 25 idrætsanlæg. ☹ I UUF er 48 af 73 skoleboder etableret. Inden udgangen af 2007 vil elever på alle folkeskoler have mulighed for at benytte et sundt og fortrinvis økologisk måltid. Den gennemsnitlige økologiprocent er i dag på knap 50 %. Der er ikke sket en omlægning til økologi i skolekøkkener samt fritidshjem og klubber endnu. I 2006 startes kurser for hjemkundskabslærere op.
Aktiviteter			
Resultaterne af den økologiske omlægningsproces skal fastholdes og forankres i de institutioner, som har deltaget i de fire projekter. Dette i form af tilbud om deltagelse i forskellige opfølgende aktiviteter og kurser samt gennem ressourcpersoner, som kan følge op, koordinere og iværksætte nye og relevante aktiviteter.	---	MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der er planlagt og afholdt aktiviteter for at fastholde og forankre omlægningen til økologi hos døgninstitutioner, kantiner, plejehjem og daginstitutioner. Yderligere tiltag er nødvendige og disse er ikke finansieret.

Der skal udarbejdes en plan for hvordan de resterende køkkener og kantiner omlægges. Omsat i antal institutioner forestår der omlægningsaktiviteter på følgende områder: • Daginstitutioner: Omlægning af 9 bydele med 328 institutioner svarende til 65% af daginstitutionerne i kommunen. • Døgninstitutioner: Omlægning af 61 institutioner svarende til 81% af døgninstitutionerne i kommunen. • Kantiner: Omlægning af 39 køkkener samt et ukendt antal (ca. 100) køkkener som ligger i tilknytning til offentlige idrætsanlæg. • Ældremad: Omlægning af 3 store produktionskøkkener samt 34 mindre plejehjem. En del af de store produktionskøkkener leverer mad til de mindre plejehjem.		MFF	⊗ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden. Der er udarbejdet budgetforslag for omstilling af resterende institutioner frem til 2008, men forslaget er ikke finansieret. Der er ikke lavet en detaljeret plan for hvordan omlægningen konkret skal ske.
Opfølgning			
Institutionernes økologiprocent opgøres i forbindelse med opstart og afslutning af projektet og offentliggøres i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten sker løbende på institutionsniveau for de køkkener der deltager i Dogme-økologiprojektet
Der udarbejdes en model for måling og opgørelse af økologiprocenter i de enkelte institutioner og samlet set i kommunen.		MFF	☺ Aktiviteten vil blive gennemført i forbindelse med opgørelse af økologiprocenter for 2005. Modellen er under udarbejdelse i samarbejde med de øvrige Dogme-kommuner.

Transport og byggeri

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Inden 1. april 2004 monteres filtre på lastbiler, busser samt store arbejdsmaskiner og materiel, hvor der kan monteres effektive filtre.	2004	Alle forvaltninger	☺ Målet er nået. Ved udgangen af 2004 var der partikelfiltre på 90 % af de kommunale køretøjer, som er vurderet egnet til partikelfiltre.
Forvaltningerne skal i nye udbud og aftaler mv. kræve, at der fra den 1. juli 2004 er partikelfiltre på lastbiler, busser samt store arbejdsmaskiner og materiel, hvor der kan monteres effektive filtre.	2004	Alle forvaltninger	☹ Målet er kun delvist nået. I Vej & Park der står for næsten alle udbud og aftaler hvor lastbiler mv. anvendes stille der krav i samtlige steder. UUF og FAF har orienteret forvaltningernes institutioner. Der er ikke lavet opfølgning på, hvorvidt de efterleves. I KFF er der ikke foretaget særlige initiativer for at sikre, at der i udbud vil blive stillet krav om montering af partikelfiltre. KFF vil fremover sikre, at målet vil blive nået. ØKF har pt. ingen udbud.
Kommunen skal efterleve miljømæssigt bæredygtige retningslinier inden for bygge- og anlægsområdet.		Alle forvaltninger	☺ Målet er nået. Der er udarbejdet et sæt retningslinier, hvor brugen af dem er evalueret. Evalueringen viser at minimumskravene følges og at de mere videregående anbefalinger er blevet brugt i 6 ud af 14 større kommunale byggerier i perioden 2000-2003 (Byfornyelse København, 2004). Der er nye retningslinier på vej, hvor minimumskravene er betydeligt skærpede i forhold til nuværende retningslinier. Det vurderes dog, at der fortsat vil være behov for at have fokus på anvendelsen af retningslinierne.
Inden udgangen af 2005 anvendes miljørigtig projektering til alt kommunalt og støttet byggeri samt anlægsarbejde.	2005	Alle forvaltninger	☺ Målet vil kunne nås til tiden. Det forventes at Borgerrepræsentationen vedtager værktøjet KK-planner og de reviderede miljømæssige retningslinier for byggeri i februar 2006. Kravene vil være umiddelbart gældende for projekter, der starter herefter.
Inden udgangen af 2006 skal alle medarbejdere i kommunen have adgang til tjenestecykel i arbejdstiden.	2006	Alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Generelt har mange i centralforvaltningerne adgang til cykler. Derudover stiller enkelte institutioner cykler til rådighed.

Kommunen vil integrere transport i de miljøledelses-systemer kommunens forvaltninger skal indføre.		Alle for- valtninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Er planlagt til at ske i forbindelse med indførelse af miljøledelse, men der er ikke fulgt op på om det sker.
Kommunen skal senest i 2008 i alle nye udbud og aftaler, der omfatter transportområdet, inddrage miljø- og energihensyn, som anbefalet i Miljøstyrelsens miljøvejledninger for indkøb.	2008	Alle for- valtninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås til tiden. Det sker dog løbende i forbindelse med miljøvurdering af centrale indkøbsaftaler, der dog kun omfatter 25 % af kommunens samlede indkøb.
Aktiviteter			
Forvaltningerne skal vurdere, hvor der kan monteres effektive partikelfiltre på kommunens egne dieseldrøjetøjer.		Alle for- valtninger	☺ Aktiviteten er gennemført. Der følges op på partikelfilterbeslutningerne.
I forslag til Trafik- og Miljøplan 2004 foreslås at kommunen opretter et kampagnesekretariat til at gennemføre en koordineret og forstærket kampagneindsats over for borgere, virksomheder og kommunens egne institutioner.		BTF, ØKF, MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført til tiden. Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men er ikke gennemført på grund af manglende finansiering.
Det foreslås endvidere, at kommunen opretter en pulje til at følge og understøtte renere teknologier ved indkøb af biler, der anvender mere miljøvenlige brændstoffer (el, gas, biomasse mv.), til at deltage i udviklingsprojekter samt til at øge brugen af tjenestecykler, mv.		BTF, ØKF, MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført til tiden. Aktiviteten blev fastlagt med vedtagelsen af Trafik- og Miljøplanen, men er ikke gennemført på grund af manglende finansiering.
Opfølgning			
Opfølgning på mål på transportområdet i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF, BTF	☺ Aktiviteten er gennemført. Der følges løbende op på mål om partikelfiltre.
Effekten og aktualiteten af retningslinierne for miljøorienteret byggeri evalueres løbende.	Løbende	BTF, MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Retningslinierne er blevet evalueret i forbindelse med udarbejdelse af forslag til de nye retningslinier. Effekten og aktualiteten følges løbende af arbejdsgruppen for dette.

Energi, vand og affald

Målsætning / mål	Hvornår	Hvem	Status
Alle kommunens forvaltninger, institutioner og virksomheder har indført fuld kildesortering efter gældende regler senest i 2004.	2004	Alle for- valtninger	☹ Målet er ikke nået. For kommunen som helhed gælder at langt de fleste forvaltningerne ikke ved om deres institutioner har indført fuld kildesortering. Det vurderes, at det kun er de institutioner, der har indført miljøledelse, som har fuld kildesortering.
Inden 2007 skal kommunens energiforbrug reduceres med 5 % i forhold til 2002-niveauet.	2006	Alle for- valtninger	☹ Målet vil ikke kunne nås til tiden. For kommunen som helhed er både el og varmforsørgelse stigende. Det skal dog bemærkes, at der af forskellige årsager er tvivl om kvaliteten af de data, der findes. I BTF og UUF er energiforbruget faldet. I ØKF, MFF og FAF er elforbruget faldet, mens varmforsørgelsen er steget. Omvendt er det i KFF, hvor varmforsørgelsen er faldet og elforbruget er steget. I de kommende år forventer KFF en stigning som følge af øget aktivitet inden for idrætsanlæggene. I SUF er både el- og varmforsørgelsen steget.
Vandforbruget i forvaltninger og institutioner skal reduceres fra 11 liter pr. indbygger pr. døgn i 2001 til 9 liter i 2005 og 8 liter i 2010.	2005 og 2010	Alle for- valtninger	☹ Det er usikkert om målet vil kunne nås. Kommunens samlede vandforbrug pr. m ² er faldet med 5% fra 2003 til 2004. I BTF, SUF og UUF har vandforbruget været faldende de sidste år. I ØKF er det svagt stigende. I FAF og KFF er forbruget enten steget eller stagneret. Der er dog stor tvivl om kvaliteten af de data, der findes.

Aktiviteter			
Kommunen ser miljøledelse og grønt budget som væsentlige redskaber til at reducere vand- og energiforbrug samt affaldsdannelse.		Alle forvaltninger	☹ Det er usikkert om aktiviteten (miljøledelse og grønt budget) vil reducere vand- og energiforbrug samt affaldsdannelse. Kommunens Grønne Regnskab for 2004 viser en stigning i el- og varmforsøg pr. m2. Vandforbruget er faldet, men der er tvivl om datakvaliteten. Det har ikke været muligt at vise data for affald. For nogle institutionstyper vil miljøledelse få fokus på energi- og vandforbrug samt affaldsdannelse
I den kommende Affaldsplan skal der sættes mål for reduktion i kommunens affaldsproduktion.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført (Affaldsplan initiativ nr. 35).
Ud fra erfaringerne fra tilsynskampagner på skoler og administrative forvaltninger udvælges nogle institutioner, hvor affaldsproduktion og -håndtering kortlægges med fokus på affaldsforebyggelse.		MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført.
Affaldshåndteringen i kommunens forvaltninger, institutioner og virksomheder kortlægges til brug for det grønne register.		MFF	☹ Aktiviteten er kun delvist gennemført
Der arbejdes for at affaldsforebyggelse og genanvendelse indgår som vigtige elementer i den kommunale indkøbspolitik.		MFF	☹ Aktiviteten vil ikke blive gennemført til tiden.
Miljøkontrollen stiller affaldsrevisorer til rådighed for institutionerne, efterhånden som de skal miljøcertificeres, så korrekt sortering og reduktion af affaldsmængderne kan indgå i dette arbejde.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført.
Ved til- og ombygninger i institutioner gøres plads til miljøstationer og institutionernes ledelse opfordres til at affaldssortere.		MFF	☺ Aktiviteten er gennemført. Foregår løbende.
Opfølgning			
Udviklingen i kommunens energi- og vandforbrug offentliggøres i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten gennemføres løbende. Udviklingen følges, men der er usikkerhed om datakvaliteten.
Årlig status til Miljø- og Forsyningsudvalget for arbejdet med at opfylde målsætningerne i Affaldsplan 2004. Arbejdet med affaldsminimering i kommunale institutioner indgår i denne status.	Årligt	MFF	☺ Aktiviteten gennemføres årligt, dog ikke de år, hvor en ny affaldsplan vedtages.
Fra 2004 offentliggøres udviklingen i kommunens affaldshåndtering i Københavns Kommunes Grønne Regnskab.	Årligt	MFF	☹ Aktiviteten er ikke gennemført.

Noter til Fej for egen dør

Note A

☺ Målet vil kunne nås til tiden. Finansiering er faldet på plads medio juni og der er udarbejdet en overordnet plan for hele kommunens implementering af målet. (MFF's overordnede vurdering)

☺ For MFF gælder at alle forvaltningens institutioner er certificeret.

☺ I BTF er 3 institutioner certificeret (Vej & Park, KTK og Parkering København). Brandvæsenet er gået i gang og forventer at have delområder certificeret medio 2006.

☹ I UUF er 6 skoler og 14 institutioner i Vanløse skoledistrikt certificeret. Processen er således i gang og en udrulningsplan under udarbejdelse. UUF forventede at kunne nå målet om certificering af alle institutioner inden 2009 inden forvaltningsreformen. Idet Børne- og Ungdomsforvaltningen har fået ansvar for certificering af både UUF's og FAF's institutioner med samme ressourcer som UUF oprindeligt havde, forventes målet imidlertid ikke at kunne nås.

☹ FAF er i gang med at udarbejde en implementeringsplan for indførelse af miljøledelse. Ifølge FAFs beregninger rækker de afsatte midler imidlertid ikke til indførelse og drift af et miljøledelsessystem for hele FAFs institutionsgrundlag. Ifølge Miljøkontrollens model for det fremtidige miljøarbejde tilgodeses hver forvaltning med én ankerperson uanset forskelle i forvaltningernes ejendoms- og institutionsgrundlag. Denne fordelingsnøgle giver forvaltninger med mange institutioner ringere forudsætninger for at nå kommunens Agenda 21-mål. Med den nuværende model og fordeling af midler kan FAF, såvel praktisk som økonomisk, forudse problemer med at

indfri Agenda 21 planens målsætning. FAF forudser endvidere at der på sigt kan blive udgifter som forvaltningen kan pålægges selv at finansiere.

😊 KFF: Målet vil kunne nås til tiden. Kultur- og Fritidsudvalget har i november 2004 godkendt en tidsplan for indførelse af miljøledelse i forvaltningens institutioner. Tidsplanen indebærer, at alle institutioner er miljøcertificeret inden udgangen af 2008. På nuværende tidspunkt er ca. 570 medarbejdere omfattet af et miljøcertifikat fordelt på 6 adresser. I juni 2006 forventes alle bibliotekerne at blive miljøcertificeret og primo 2007 forventes Københavns Ejendomme at være klar til en miljøcertificering.

Note B

😊 For MFF gælder, at målet er nået, som led i certificering af MFF's institutioner.

😊 BTF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. De 3 enheder der er certificeret har gennemført kortlægning. Herudover er Brandvæsenet og Byggeri og bolig i gang.

😞 UUF: I det der med strukturændringen dannes en ny Børne- og Ungeforvaltning som først kan forventes fysisk og organisatorisk på plads i løbet af 2006 kan en kortlægning af centralforvaltningen ikke nåes inden udgangen af 2006. P.g.a. nævnte ressourceproblem vil en kortlægning af samtlige institutioner heller ikke kunne nåes i 2006.

I SUF er BST certificeret. Der arbejdes på en plan for hvordan aktiviteter vedr. miljøledelse, miljøkortlægning og miljøcertificering kan implementeres i Sundhedsforvaltningen.

😊 I FAF er der udarbejdet en miljøkortlægning for centralforvaltningens administrative funktioner.

😊 KFF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. I Kultur- og Fritidsforvaltningen indføres miljøledelse i puljer. Hele administrationen er fx miljøcertificeret og hele bibliotekssøjlen er ved at indføre miljøledelse. Målet er, at alle institutioner i forvaltningen er miljøcertificeret inden udgangen af 2008. Metoden indebærer dog, at der vil være grupper af institutioner, som først skal i gang med at indføre miljøledelse i 2007 og 2008. Derfor vil der også først blive udarbejdet miljøkortlægninger af disse institutioner på dette tidspunkt. Der vil således ikke blive udarbejdet en samlet miljøkortlægning af Kultur- og Fritidsforvaltningen inden udgangen af 2006.

Note C

😊 BTF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Introduktion til miljøledelse er sket i 4 enheder.

😞 UUF: Af de samme grunde som nævnt ovenfor vil aktiviteten ikke kunne gennemføres inden for tidsrammen.

SUF: Der arbejdes på en plan for hvordan aktiviteter vedr. miljøledelse, miljøkortlægning og miljøcertificering kan implementeres i Sundhedsforvaltningen.

😊 FAF: Arbejdet vil blive sat i værk i løbet af foråret 2006.

😊 KFF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Mere end 50 medarbejdere deltager i miljøgrupper i Kultur- og Fritidsforvaltningen som led i de miljøledelsesprojekter, der allerede er gennemført eller som er i gang. Disse medarbejdere og deres ledere er alle blevet introduceret til miljøledelsessystemet. Der er dog stadig grupper af institutioner, som ikke er gået i gang med at indføre miljøledelse endnu, jf. ovenstående beskrivelse af forvaltningens metode til indførelse af miljøledelse. Medarbejderne i disse institutioner vil først blive introduceret til miljøledelse, når projektet skal i gang hos dem.

Note D

😊 For MFF gælder at målet er nået, som led i certificering af MFF's institutioner.

😊 BTF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. Der gennemføres allerede nu interne revisioner i 4 enheder.

😞 UUF: Af de samme grunde som nævnt ovenfor vil aktiviteten ikke kunne gennemføres inden for tidsrammen.

SUF: Der arbejdes på en plan for hvordan aktiviteter vedr. miljøledelse, miljøkortlægning og miljøcertificering kan implementeres i Sundhedsforvaltningen.

😊 Det forventes at centralforvaltningen vil gennemgå intern revision i 2006. Der er endnu ikke udarbejdet en handlingsplan for den resterende del af FAF.

😊 KFF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. 21 medarbejdere i Kultur- og Fritidsforvaltningen har gennemført et 2 dages kursus i intern miljørevision. Der gennemføres interne revisioner i takt med at forvaltningens institutioner indfører miljøledelse og bliver miljøcertificeret, jf. ovennævnte metode for indførelse af miljøledelse i Kultur- og Fritidsforvaltningen. Det betyder, at der vil være grupper af institutioner, der først gennemfører interne revisioner, når de indfører miljøledelse i 2007 og 2008.

Note E

😊 For MFF gælder at målet er nået, som led i certificering af MFF's institutioner.

😊 BTF: Aktiviteten er gennemført. Der er allerede sket uddannelse af personale i 4 enheder.

😞 UUF: Af de samme grunde som nævnt ovenfor vil aktiviteten ikke kunne gennemføres inden for tidsrammen.

SUF: Der arbejdes på en plan for hvordan aktiviteter vedr. miljøledelse, miljøkortlægning og miljøcertificering kan implementeres i Sundhedsforvaltningen.

😊 FAF forventer at der i regi af Miljøkontrollen etableres kursustilbud til kommunens ansatte, der tilpasses arbejdskultur og brugergruppe så vidt muligt. Dette skal ske i tæt samarbejde med forvaltningerne.

😊 KFF: Aktiviteten vil blive gennemført til tiden. I takt med at Kultur- og Fritidsforvaltningen indfører miljøledelse i forvaltningens institutioner introduceres og uddannes de ansatte til at indføre og vedligeholde miljøledelsessystemet.

KØBENHAVNS AGENDA 21, 2004 - 2007

- STATUS FOR MÅL OG AKTIVITETER

Redaktion

Pernille Svenstrup, Miljøkontrollen
Finn Terp, Miljøkontrollen
Mogens Hansen, Miljøkontrollen
Pia Nielsen, Miljøkontrollen (projektleder)

Kontakt

Københavns Kommune
Miljøkontrollen
Kalvebod Brygge 45
1502 København V

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen
Miljøkontrollen

Kalvebod Brygge 45
1502 København V

Telefon: 33 66 58 00
Telefax: 33 66 71 33

E-mail: miljoe@tmf.kk.dk
www.miljoe.kk.dk
www.kk.dk/agenda2Iplan